

12 3348.

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟ 1866—1867

Γενικῆς καταστάσεως τῶν ἐν Σταυροδρομίῳ
Σχολείων τῆς Παναγίας

Ἀναγνωσθεῖσα τῇ 12 Φεβρουαρίου 1867 κατὰ τὴν
ἐναρξιν τῶν γενικῶν ἐξετάσεων

ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου

ΓΑΒΡΙΗΛ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

Ἐπὶ τῆς Ἐφορείας

ΤΩΝ

ΚΚ. Κ. ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ, Π. Ν. ΣΤΕΡΙΟΥ,
Κ. ΒΑΧΑΡΗ καὶ Α. ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΥ.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ.

ΤΥΠΟΙΣ « ΒΥΖΑΝΤΙΑΔΟΣ ».

Ὅδος Γζουξέκ καλδιδίμ. Ἀριθ. 44.

1867.

Πανιερώτατε Ἱεράρχη,

Σεβαστὴ καὶ φιλόμουσος ὀμήγουρις.

ΒΥΛΟΓΗΤΟΣ ὁ Θεός, ὁ συνγαγὼν ἡμᾶς αὐθις εἰς ἓν, ὅτι καὶ κατὰ τὸ σχολικὸν τοῦτο ἔτος ἐπεδαψίλευσε τὰ ἔλεη αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς, ὥστε φθάσαι εἰς τὴν ἡμέραν ταύτην τοῦ θερισμοῦ, ἐν ἧ ὄρεψόμεθα ἕκαστος τοὺς καρποὺς τῶν κοινῶν ἀγώνων ἡμῶν. Δεδοξαμένον τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου εἰς τοὺς αἰῶνας, ὅτι κηδέου- κησεν, εἰπέρ ποτε, νὰ εὐλογήσῃ καὶ πληθύνῃ τὰ ἔργα ἡμῶν, καὶ κατηξίωσεν ἡμᾶς, Ἐφόρους τε καὶ Διδασκάλους, ἐν πλήρει ἀρμονίᾳ διανύσαντας καὶ τοῦτο τὸ ἔτος παραστήσαι ὑμῖν πρὸς ἐξέτασιν 300 νέους, φοιτητὰς τοῦ Ἑλληνικοῦ, τὸ δέκκτον δὲ περίπου αὐτῶν ἱκανῶς κατηρτισμένον ἐν ταῖς ἐγκυκλίοις μαθή- μασι, καὶ μέλλον νὰ ὑποσῇ τὰς ἀπολυτηρίου αὐτοῦ ἐξετάσεις. Ναί, Σεβαστὴ Ὀμήγουρις, προυνσιάζοντες ὑμῖν σήμερον ἑπτὰ καὶ εἴκοσι μαθητὰς, διανύσαντας τὸ στάδιον τῶν σχολικῶν αὐτῶν σπουδῶν, εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ τῶν Φώτων, ὅτι ἐν τῇ ἀπειρῷ αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς συγκαταβάσει εἰσήκουσε τῶν εὐχῶν τοσούτων ἀπόρων παιδῶν, ἐν παιδείᾳ καὶ γουθειᾷ Κυρίου ἐκτρεφομένων, καὶ ἤξίωσεν αὐτοὺς δικαιοῦσαι τὰς προσ- δοκίας τῆς τε Εντίμου Κοινότητος, τῆς προθύμως συντρεχού- σης πρὸς συντήρησιν τῶν ἐκπαιδευτικῶν τούτων καταστημά- των, καὶ τῆς Σεβαστῆς ἡμῶν Ἐφορίας, τῆς μηδενὸς φειδομένης πρὸς βελτίωσιν αὐτῶν. Ἡ δὲ πνευματικὴ τῆς ὀρθοδόξου ταύτης νεότητος μήτηρ, ἡ γεραρὰ αὕτη Σχολή, συγκαλοῦσα ὑμᾶς σή- μερον πρὸς ἐστίασιν πνευματικὴν ἐπὶ τῇ συγκομιδῇ τῶν καρ- πῶν αὐτῆς, χαίρει καὶ ἀγάλλεται οὐχὶ ἐπὶ πολυτεχνίᾳ ἀπλῶς, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ καλλιτεχνίᾳ· χαίρει, διότι ἐκ τῶν εἴκοσιν ἑπτὰ τροφίμων αὐτῆς τοὺς δεκατέσσαρας ἀπὸ σπαραγάνων, ἤτοι ἀπὸ

τοῦ ἀλληλοδιδασκτικοῦ, ἢ ἀπὸ τῆς κατωτάτης τάξεως τοῦ Ἑλληνικοῦ, παρλαβοῦσα, ἀνέθρεψεν αὐτοὺς τῷ ἀδόλφῳ γάλακτι τῆς παιδείας καὶ τῇ υγιαινούσῃ τροφῇ ἐθνικῆς διδασκαλίας, τοὺς δὲ λοιποὺς προσδεχόμενους ἐτοιχειωμένους ταῖς ἀπλουτέρας γνώσεσι, μετὰ τῆς αὐτῆς στοργῆς ἐπαίδευσεν αὐτοὺς, τοὺς πάντας δὲ προήγαγεν εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ, διαπράξασα πᾶν τὸ ἐπ' αὐτῇ πρὸς πλουτισμὸν γνώσεως καὶ εὐσεβείας, ἀλλὰ καὶ πρὸς διάπλασιν τῆς καρδίας καὶ πρὸς μόρφωσιν τῶν ἡθῶν αὐτῶν χαίρει καὶ ἐντροπᾷ τῇ μνήμῃ, ὅτι οἱ πλείους ἐξ αὐτῶν οὐ μόνον ἐπὶ δλόκληρα ἔτη ἔντε ταῖς ἐξετάσεσι καὶ ἐν τοῖς ἐβδομαδικοῖς τε καὶ μηνιαίοις ἐλέγχοις ἐθραβεύθησαν καὶ ἐπηνέθησαν, ὡς ἀριστεύοντες καὶ ἐξέχοντες, ἀλλὰ καὶ ἀείποτε διέπρεψαν ἐπὶ κοσμιότητι ἡθῶν, σεμνῇ διαγωγῇ, καὶ πειθαρχίᾳ αὐτῶν. Ἀναλογιζομένη δέ, ὅτι καὶ ἡ διαδεξομένη αὐτοὺς τάξις, ἔτι πολυπληθεστέρα, ββίνουσα τοῖς ἔχουσιν τῶν κατὰ τὰς ἐξετάσεις ταύτας ἀπολυομένων, καὶ εἴτι νεανικὸν αὐτῶν, προθυμουμένη ν' ἀποφύγη, χρηστοτάτας παρῆχει ἐλπίδας περὶ τῆς προσεχοῦς συγκομιδῆς, καὶ ὅτι ἐν γενεῇ ἐτέθησαν ἡδὴ αἱ ββάσεις τῆς ἐπὶ τῶν υγιῶν ἀρχῶν Ἡθικῆς καὶ ἐν φόβῳ Κυρίου διδασκαλίας μετὰ πολυτεῖς ἐπὶ τούτῳ ἀγῶνας, ἐκφωνεῖ μετ' εὐγνωμοσύνης, « τί ἄνταποδώσω τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων, ὧν ἄνταπέδωκέ μοι; » Εὐλογητὸς λοιπὸν καὶ αὐθις καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας ὁ Θεός, ὁ ἐπιχορηγῶν σπέρμα τῷ σπείροντι, καὶ τὰς ἀναλόγους δυνάμεις πρὸς εὐσυνειδήτην ἐκπλήρωσιν τῶν ἐκάστῳ ἐπιβαλλομένων χρεῶν.

Κτίριον τῆς Σχολῆς, νέαι διατάξεις καὶ μεταρρυθμίσεις.

Καθὰ γνωρίζει ἡδὴ ἡ Σεβαστὴ Ὁμήγουρις ἐκ τῆς προλαβούσης μου ἐκθέσεως, τὸ ὑπάρχον κτίριον τῆς Ἑλληνικῆς Σχολῆς εἶχε καταστῆ λίαν δυσανάλογον πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐκάστοτε συρρέόντων παιδῶν, καὶ ὁμοφώνως εἶχεν ἀποφασισθεῖ ὑπὸ γενικῆς τῶν ἐνοριτῶν συνελύσεως, ἵνα ἀνεγερθῇ ἐν τῷ κήπῳ τῆς Σχολῆς, τῇ φροντίδι ἀμφοτέρων τῶν ἐφοριῶν, νέον διώροφον οἶκημα, χωρητικότητος διακοσίων περίπου παιδῶν. Συνεπεία τῆς ἀποφάσεως ταύτης, ἡ Ἐφορία τῆς Σχολῆς, διαρκουσῶν ἔτι τῶν γενικῶν ἐξετάσεων, ββέπουσα ὁπωςοῦν εὐποροῦν τὸ ταμεῖον αὐτῆς, χάρις εἰς τὰ γενναῖα κληροδοτήματα τοῦ τε ἀειμνήστου Εὐεργέτου καὶ τῶν αἰοιδίμων δωρητῶν τῆς

Σχολῆς, καὶ μὴ θέλουσα νὰ ἐπκυζήσῃ τὰς οἰκονομικὰς δυσχερείας τοῦ ταμεῖου τῆς Ἐκκλησίας, εἰς ἡν ἄλλως τε πλείστα ὅσα ὀφείλει ἡ Σχολή, δραστηρίως ἐπελάβετο τῆς οἰκοδομῆς, καὶ ἐντὸς τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς ἔφερεν εἰς πέρας τὸ κοινωφελὲς τοῦτο ἔργον, ὥστε τὴν β'. τοῦ Ὁμῶ ἐγκαινιασθεισῶν τῶν νέων παραδόσεων δι' ἱεροτελεστίας ὑπὸ τοῦ ἀρχιερατικῶς προϊσταμένου τῆς ἱερᾶς ἡμῶν Ἐκκλησίας, καθιδρύθησαν ἐν αὐταῖς αἱ ἀνήκουσαι τάξεις. Καὶ ὀλιγώτερον μὲν, ἢ ὅσον ἠλπίζετο, ὠφελήθη ἡ Σχολή ἐκ τῆς νέας ταύτης πτέρυγος, ἰδίως ὡς πρὸς τὰς πολλὴν ἀριθμὸν μαθητῶν ἐχούσας τάξεις, διότι ἀντὶ διακοσίων μόλις ἑκατὸν πενήκοντα παιδῶν χωρητικότητος ἐγένοντο αἱ νέαι αὐταὶ παραδόσεις ἕνεκα τοῦ διὰ τὴν κλίμακα ἀφθέντος τόπου, οὐδὲν ἦπτον ὅμως εἰς τὰς λοιπὰς παραδόσεις τοῦλάχιστον ἐδόθη πλείων ἄνεσις, διὰ δὲ τῆς νέας ἐκείνης κλίμακος μεγαλητέρα εὐκολία παρείχετο εἰς τὸν ἐσωτερικὸν διοργανισμὸν τῆς Σχολῆς, ὡς πρὸς τὴν συγκοινωνίαν κτλ. Μεθ' ὅλου δὲ τοῦ εἰς πᾶσαν οἰκοδομὴν παρακαλοῦσθουτος θορύβου οὐδ' ἐπὶ μίαν ἡμέραν διεκόπησαν αἱ παραδόσεις, ἀλλὰ καθ' ὅλην τὴν Μ. Τεσσαρακοστὴν τακτικῶς ἠκολούθησαν διδασκαλαί τε καὶ μαθηταὶ τὰ ἔργα αὐτῶν, πλην μικρῶν ἐξαιρέσεων ἐκ μέρους τινῶν μαθητῶν, προφάσεις ζητούντων πρὸς παρεμύλησιν τῶν χρεῶν αὐτῶν.

Μόλις δὲ περατωθείσης τῆς οἰκοδομῆς, ἡ Σεβ. ἡμῶν Ἐφορία δύο ὠφελίμους διατάξεις εἰσήγαγεν εἰς τὴν Σχολήν. Πρῶτον, ἐπέτρεψε τοῖς φιλομαθεστέροις καὶ κοσμιωτέροις τῶν μαθητῶν τῶν δύο ἀνωτέρων τάξεων, ὑπὲρ τοῦς 80 μαθητᾶς ἐχουσῶν, ἵνα κατὰ τὰς ἀνέτους ὥρας αὐτῶν εἰσέρχωνται εἰς τὸ δωμάτιον τῆς Βιβλιοθήκης, καὶ ἀναγινώσκωσι διάφορα χρήσιμα ἱστορικὰ συγγράμματα καὶ περιοδικὰ φύλλα, καὶ οὕτω κατὰ μικρὸν ἐθισθῶσι νὰ ὦσι φιλαναγνώσκει (ἰδ. πρᾶξ. σζς'). Ἡ διάταξις αὕτη ἀκριβῶς ἐνεργουμένη κατὰ πόσον ἠδύνατο νὰ συντελῇ εἰς τὸν πλουτισμὸν τοῦ νοῦς τῶν σπουδαστῶν, εἶνε οἰκισθὲν γνωστὸν διότι, ὡς ἄλλοτε παρετηρήσαμεν (ἰδ. Ἐκθ. τοῦ 1865. σελ. 9.), τὰ ἀναγεῖρας τῶν μαθητῶν βιβλία εἰσίν, ὡς ἐπιτοπλείστον, μόνον τὰ διδασκτικὰ ἱστορικῶν δε βιβλίων, βιβλίων τερπνῶν καὶ ὠφελίμων ἐνταυτῷ, βιογραφιῶν, περιηγήσεων κτλ. ἢ οὐδεμίαν, ἢ τὴν ἐλαχίστην ἔχουσι γνώσιν σχεδὸν οἱ πάντες. Ὅθεν καὶ αἱ γνώσεις των λίαν περιορισμέναι

εἰσὶ συνήθως, συνιστάμενοι ἀποκλειστικῶς ἀπὸ γραμματικῶν κανόνων καὶ τὰ λοιπὰ ἐν τῇ Σχολῇ διδασκόμενα μαθήματα.

Τοῦτο γενικῶς πρὸ πολλοῦ παρατηρήσαντες, ἄλλα τε διάφορα μετεχειρίσθημεν μέτρα, ὅσα ἐκρίναμεν πρόσφορα, ἵνα ἐμπνεύσωμεν αὐτοῖς κλίσει εἰς ἀνάγνωσιν ὠφελίμων βιβλίων, ἐσχάτως δ' ἐλάβομεν τὴν συγκατάθεσιν τῆς Σεβ. Ἐφορίας, ἵνα καὶ ἐν τῇ Σχολῇ καταγίνωνται εἰς ἀνάγνωσιν χρησίμων βιβλίων οἱ τῶν μεγάλων τοῦλάχιστον τάξεων μαθηταὶ πρὸς ἐπαύξησιν τῶν γνώσεων αὐτῶν. Δυστυχῶς ὅμως ἀφορμαὶ ἀταξιών πηγάζουσαι ἰδίως ἐκ τοῦ ἀνωμάλου τῆς ἡλικίας καὶ τῶν διαθέσεων τῶν πρὸς ἀνάγνωσιν συνερχομένων οὐκ ὀλίγων μαθητῶν, καὶ τοὶ διαιρεθέντων εἰς τμήματα, ἤττον ἐποφελῆ κατέστησαν τὴν διατριβὴν ταύτην, καὶ ἠνάγκασαν τὴν Διεύθυνσιν, προσεγγίζουσάν καὶ τῶν μερικῶν ἐξετάσεων, ἵνα εἰς τὴν ἀκόλουθον ἐαρινὴν ἐξαμηνίαν ἀναβάληται τὸν ἐπὶ τῷ ὠφελιμώτερον διοργανισμῶν τοῦ ἀναγνωστηρίου.

Ἐτέραν ἐπίσης ἐποφελῆ διατριβὴν θεωρήσασα ἡ Σεβ. Ἐφορία τὴν σπουδὴν τῆς Ἰχνογραφίας καὶ Καλλιγραφίας, προσελάβετο ἐπὶ τούτῳ διδάσκαλον τὸν Ἰταλὸν Κ. Περσικέτην ἐπὶ μισθῷ καταβαλλομένῳ ἀνά 5—6 γρόσια κατὰ μῆνα παρὰ τῶν εὐπορούντων μαθητῶν. Καὶ ἐπὶ δύο μὲν περιπτῶν μῆνας, ἤτοι μέχρι τῶν μερικῶν ἐξετάσεων, ἐξηκολούθησε καὶ ἡ διδασκαλίαι αὕτη, ἀλλ' αἱ κατὰ τὴν εἰσπραξίν τοῦ μηνιαίου ἀναφανέσκει δυσκολίαι, ἐπεισαν τὴν Ἐφορίαν, ἵνα περιορισθῇ εἰς ἀπλοῦν Καλλιγράφον, μισθούμενον παρὰ τῆς Σχολῆς, τοῦθ' ὕπερ καὶ ἐπραξεν ἐν ἀρχῇ τῆς 6' ἐξαμηνίας, ἀναπληρώσασα οὕτω μίαν τῶν οὐσιωδῶν ἐλλείψεων τῆς Σχολῆς, μ' ὅλας τὰς οἰκονομικὰς δυσχερείαις τοῦ ταμείου αὐτῆς.

Ἐνταῦθα ὀφείλω ν' ἀναφέρω καὶ ὅσα μέτρα ἔλαβεν ἡ Διεύθυνσις πρὸς ἄρσιν ἀνωμαλιῶν τινῶν, ἐν τῇ Δ' τάξει ἰδίως. Μεθ' ὅλας τὰς προσπαθείαις ἡμῶν, ἵνα ἄνευ διαίρεσεως εἰς τμήματα οἰκονομηθῇ ἡ διδασκαλία, χωρὶς τινος, ὡς οἶόν τε, βλάβης τῶν σπουδαστῶν, αἱ μερικαὶ ἐξετάσεις τοῦ ἔτους τούτου ἐπεισαν τὸν διδασκαλικὸν σύλλογον, ὅτι ἡ Δ' τάξις, καθὸ εἴπερ τις καὶ ἄλλη ποικίλης ἡλικίας καὶ ἀνατροφῆς ἔχουσα μαθητὰς, ἔχρηξεν ἀπαραιτήτως νὰ διαιρεθῇ εἰς τμήματα, ἐνῶ εἰς τὴν Γ', καὶ τοὶ ἰσαριθμοὶ σχεδὸν ἔχουσαν μαθητὰς, ὕπερ τοὺς 80 δηλαδή, οὐδεμίαν τοιαύτην ἐνεφανίζετο ἀνάγκη.

Ἐκ τούτου δὲ ἄδηλον καθίστατο, ἂν ἡ διαίρεσις αὕτη, καὶ τὰ περὶ αὐτῆς ληπτέα μέτρα ἐμελλον νὰ ὦσι δικαῖα, ἢ πρόσκαιρα μόνον, παρατεινόμενα μέχρι τοῦ προβίβασμου τῶν μαθητῶν τούτων εἰς τὴν Γ' τάξιν. Μετὰ ὄριμον λοιπὸν περὶ τούτου σκέψιν ἐνεκρίθη νὰ διαιρεθῇ ἡ τάξις αὕτη εἰς δύο τμήματα, καὶ ἕκασον τμήμα ἴδιον κατέχον δωματίον, νὰ παραδοθῇ χωριστὰ τὰ μαθήματα τῆς τάξεως ταύτης. Ἀλλ' οὕτως ἀντὶ τῶν μέχρι τοῦδε πέντε, ἐξ τάξεως ἐσηματίζοντο ἐν τῇ Σχολῇ, καὶ ἐπαισθητῶς ἤϋξανον αἱ ἐργασίαι τινῶν διδασκάλων, οἶον τοῦ ἱεροδιδασκάλου καὶ τῶν Ἑλληνοδιδασκάλων. Ἀφοῦ ὅμως οὗτοι μετ' αὐταπαρνήσεως ἐδέχθησαν τοὺς προσθέτους τούτους κόπους, ἕως οὗ δικαῖα ἢ ἐν τῷ μέλλοντι πορεῖα τῆς τάξεως ταύτης, ἔσπευσεν ἡ Διεύθυνσις νὰ λάβῃ τὴν ἐπὶ τούτῳ συγκατάθεσιν τῆς Σεβ. Ἐφορίας, καὶ οὕτω δι' ἐξ τάξεως συντάξαντες τὸ πρόγραμμα τῆς χειμερινῆς ταύτης ἐξαμηνίας ἠρξάμεθα τῶν ἐργασιῶν ἡμῶν. Ἐπειδὴ δὲ διὰ τὸ βραχὺ τῆς ἡμέρας ἕμενον ἐξ ἀνάγκης ὥρα τινος κεναὶ εἰς τὰς μικροτέρας τάξεις διὰ τὴν ἀπασχόλησιν τοῦ ὑπάρχοντος προσωπικοῦ τῶν διδασκάλων εἰς τὰς τῶν ἀνωτέρων τάξεων παραδόσεις, εἶχον δὲ αἱ τάξεις αὗται καὶ ἐπιβλέψεις ἀνάγκη πρὸς ἡσυχίαν τῆς Σχολῆς, ἐνεκρίνεν ἡ Σεβ. Ἐφορία νὰ προσληφθῶσιν ἐπὶ μετρίῳ μισθῷ δύο ἐκ τῶν τροφίμων τῆς Σχολῆς, ὡς Ἐπιστάται, ὑποχρεοῦμενοι συνάμα νὰ προομιναζοῦσι τὰς μικροτέρας τάξεις εἰς τὴν ἀριθμητικὴν καὶ τὴν τεχνολογίαν.

Τελευταῖον, γνωρίζουσα ἡ Σεβ. Ἐφορία τὰς εἰς τὰ μαθηματικὰ καὶ ἰδίως ἐν τῇ ἀριθμητικῇ ἀτελείαις τῶν πλείστων μαθητῶν ἡμῶν καὶ τὸ ἀτελεσφόρητον τῶν μέχρι τοῦδε προσπαθειῶν, διὰ μὲν τὴν διδασκαλίαν τῶν ἀνωτέρων μαθηματικῶν προσελάβετο καὶ αὖθις τὸν διακεκριμένον Καθηγητὴν Κ. Λουκᾶν Γιαγτζόγλου ἀπὸ Σεπτεμβρίου καὶ ἐξῆς, διὰ δὲ τὴν Πρακτικὴν Ἀριθμητικὴν ὑπεχρέωσε τὸν Σχολάρχην, ἵνα καὶ τούτου τοῦ μαθήματος τὴν διδασκαλίαν, προσωρινῶς τοῦλάχιστον, ἀναδεχθῇ, καὶ διὰ τῆς ἐκ τοῦ συνέγγυς πείρας αὐτοῦ διευκολύνη τῇ Ἐφορίᾳ τὴν εὔρεσιν τοῦ καταλληλοτέρου μέτρου. Ἀσμένως ἐκτελέσαντες τὴν ἐντολὴν τῆς Σεβαστῆς Ἐφορίας πικρὰ διδασκαλικά ἐλάβομεν καὶ ἐν τούτῳ. Ἐβεβαιώθημεν, ὅτι, καθὼς αἱ γλωσσικαὶ ἡμῶν σπουδαί, οὕτω καὶ τῶν μαθηματικῶν αἱ βράσεις παρ' ἡμῖν λίαν σαθραὶ εἰσι τεθειμέναι· καὶ καθὼς ἐν

πάσαις ταῖς ἄλλαις, οὕτω καὶ ἐν τούτων τῇ σπουδῇ δαπανώμεθα εἰς θεωρίας, εἰς ἀτελεσιτέτους θεωρίας, πράξεων δέ, καὶ ἐν τῇ πρακτικωτάτῃ καὶ θετικωτάτῃ ἐπιστήμῃ, στερούμεθα ὀλοσχερῶς. Ἀπίστευτον ἕως θέλει φανεῖ ἡμῖν, Κύριοι, καὶ ὅμως εἶναι ἀληθέστατον, ὅτι ταχεῖα ἀντίληψις οὐχὶ ἀλγεδρικῶν ἢ γεωμετρικῶν, ἀλλ' ἀριθμητικῶν ἀπλῶς προβλημάτων, πρακτικῆ εὐχέρεια εἰς λύσιν αὐτῶν, εἰσὶ προσόντα σπάνια εἰς τοὺς παρ' ἡμῖν σπουδαστάς. Καὶ ὀλίγοι ἐτι ἐνοήσαμεν, ὅτι αἱ μαθηματικαὶ γνώσεις εἰσὶ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ, καὶ ὅτι τοὺς αὐτοὺς, ἵνα μὴ εἶπω μείζονας, ὀφείλομεν νὰ καταβάλλωμεν οἱ πάντες ἀγῶνας πρὸς διδασκαλίαν αὐτῶν. Πλείστους ὅσους παραδεχόμεθα κατ' ἔτος μαθητὰς ἐκ ξένων ἐνοριῶν· ἐκ τούτων ἐξεταζομένων οὐκ ὀλίγοι εὐρίσκονται ἱκανῶς κατηρητισμένοι εἰς τινα μαθήματα, σπανίως ὅμως ἀπολαύομεν τῆς χαρᾶς, ἵνα ἴδωμεν μαθητὴν καλῶς κατηρητισμένον οὐχὶ εἰς τὰ ἀνώτερα μαθηματικά, διότι ταῦτα οὔτε δυνατόν, οὔτε δίκαιον εἶναι ν' ἀπαιτῶμεν ἀπὸ τῶν ἐνοριακῶν σχολείων, μολὶς διατηρούντων ἓνα μόνον Ἑλληνοδιδάσκαλον, καὶ τοῦτον πεφορτισμένον, πρὸς τοῖς Ἑλληνικοῖς, καὶ τῶν λοιπῶν μαθημάτων τὴν διδασκαλίαν, ἀλλ' ἀπλῶς εἰς τὴν Ἀριθμητικὴν, ἧς ἢ ἐκμάθησις οὔτε δυσχερῆστερα εἶναι τῆς τῶν γραμματικῶν θεωριῶν, οὔτε πλείονα χρόνον ἀπαιτεῖ, ἐνῶ ἡ χρησιμότης αὐτῆς πολὺ ὑπερβαίνει τὴν τῶν γραμματικῶν σπουδῶν εἰς οἰκονομίαν τάξιν τῆς κοινωνίας καὶ ἂν ἀνήκῃ ὁ σπουδαστής. Δὲν ὀφείλομεν λοιπὸν νὰ ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν ἡμῶν, γονεῖς τε καὶ διδάσκαλοι, καὶ εἰς τῆς Ἀριθμητικῆς τὴν σπουδὴν ἐπίσης, ὡς εἰς τὴν τῆς Γραμματικῆς; Οὐδὲν τῶν ἡμετέρων σχολείων δύναται νὰ ἔχῃ τὴν ἀξίωσιν, ὅτι εἶναι προωρισμένον πρὸς μόρφωσιν ἐπιστημόνων ἀνδρῶν, ἀλλὰ τὰ πάντα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον προτίθενται κυρίως πρὸς τὴν ἠθικὴν μορφώσιν τῶν εἰς αὐτὰ φοιτῶντων νὰ διδάξωσιν αὐτοῖς βασίμως τὴν πατριὸν γλῶσσαν, καὶ τὰς γενικὰς καὶ θεμελιώδεις γνώσεις, διὰ δὲ τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν, ὡς καὶ δι' ἀπόκτησιν εἰδικῶν γνώσεων, ἀποστέλλουσιν αὐτοὺς εἰς ἀνώτερα ἐκπαιδευτήρια εἴτε ἐθνικά, εἴτε ξένα. Τοιοῦτου λοιπὸν ὄντος τοῦ προορισμοῦ τῶν ἡμετέρων σχολείων, τῶν πλείστων δὲ ἐκ τῶν εἰς αὐτὰ φοιτῶντων ἀναγκαζομένων διὰ λόγους γνωστούς νὰ περιορισθῶσιν εἰς τὴν ἐν αὐτοῖς διδασκαλίαν, καὶ ἀμέσως τρεπομένων εἰς τὰ τοῦ κοινωνικοῦ βίου ἐρ-

γα, δὲν ἦτον ἴδιον φιλογενείας, ἵνα μείζονα προσοχὴν καταβάλλωμεν εἰς τὰ πρακτικώτερα καὶ ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἀναγκαϊότερα τῶν μαθημάτων; δὲν ὀφείλομεν, χωρὶς νὰ κατακριθῶμεν ὡς χρησιμοθηραὶ, νὰ ἰσοσταθμίσωμεν, οὕτως εἰπεῖν, πρὸς ἐκάστου μαθήματος τὴν χρησιμότητα τὸν εἰς διδασκαλίαν αὐτοῦ δαπανώμενον χρόνον; — Ἄλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον. Ἐστῶσαν δὲ καὶ τὰ ὀλίγα ταῦτα ὡς ἀπλὴ νύξις, ὅτι τὰ τῆς μέσης ἐκπαίδευσως παρ' ἡμῖν ἤκιστα εἰσὶ θεμελιωμένα ἐπὶ λογικῶν βάσεων, καὶ ὅτι ἐπέστη πλέον καιρὸς, ἵνα οἱ κηδόμενοι τῆς εὐημερίας τοῦ ἔθνους ἡμῶν λάβωσιν ὑπὸ σπουδαίαν σκέψιν καὶ τὰ τῆς ἀνατροφῆς τῆς διαδεχομένης ἡμᾶς γενεᾶς.

Ἄριθμός μαθητῶν καὶ μαθήματα αὐτῶν.

Ἠρξάμεθα τῶν ἐργασιῶν τοῦ λήγοντος τούτου ἔτους κατὰ τὴν Μ. Τεσσαρακοστήν, ἔχοντες 290 μαθητὰς, 246 μὲν ἐκ τῶν ἐξετασθέντων κατὰ τὰς προηγηθείσας γενικὰς ἐξετάσεις, 44 δὲ προβιθασθέντας ἀπὸ τῶν ἀλληλοδιδασκτικῶν ἡμῶν νέων δὲ μαθητῶν προσελθόντων, 53 μὲν κατὰ τὴν ἐαρινήν, 35 δὲ κατὰ τὴν χειμερινήν ταύτην ἐξαμηνίαν, 19 δὲ ἐπανελθόντων ἐκ τῶν παλαιῶν, ὁ ἀριθμὸς τῶν κατὰ τὸ σχολικὸν τοῦτο ἔτος εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἡμῶν Σχολὴν φοιτῶντων ἀνέστη εἰς τριακσίους ἐννεήκοντα ἑπτὰ ἀριθ. 397, ἐξ ὧν οἱ τριακόσιοι τακτικῶς ἐφοίτων, καὶ πάρεσιν ἤδη ἵνα ἐξετασθῶσι, προσερχόμενοι 22 μὲν ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Γαλατᾶ, 52 ἀπὸ Τραπεζοῦλων, 8 ἀπὸ Διπλοκιοῦ, 10 ἀπὸ Ὀρτάκιοι, οἱ δὲ λοιποὶ ἐκ τῆς ἐνορίας ταύτης καὶ ἐκ τῆς Εὐαγγελιστρίας.

Ἦκουον δέ,

Οἱ μὲν τῆς Β'. ἤτοι τῆς κατωτάτης τάξεως, ἀριθμούσης ἤδη 61 μαθητὰς, κατὰ μὲν τὴν ἐαρινὴν ἐξαμηνίαν, ἱερὰν ἱστορίαν τῆς Π. Διαθήκης, Γνωμικὰ μετὰ τεχνολογίας, Μυθολογίαν καὶ Πρακτ. Ἀριθμητικὴν· κατὰ δὲ τὴν χειμερινὴν ταύτην ἐξαμηνίαν, συνέχειαν τῶν ἀνωτέρω καὶ Αἰσωπέους μύθους, γυμναζόμενοι καὶ εἰς τὴν Καλλιγραφίαν·

Οἱ δὲ τῆς Δ'. ἀριθμούσης ἐν ἀμφοτέροις τοῖς τμήμασι 80 μαθητὰς, κατὰ μὲν τὴν α'. ἐξαμηνίαν, ἱερὰν ἱστορίαν τῆς Ν. Διαθήκης, ἐκ τῶν τοῦ Λουκιανοῦ, Τεχνολογικόν, Ἀρχαιολογίαν καὶ Πρακτικὴν Ἀριθμητικὴν· κατὰ δὲ τὴν β'. ἐξαμηνίαν, ἔσο-

φώντος Κύρου Παιδείων, ἐκ τῶν τοῦ Χρυσοστόμου, καὶ συνέ-
χειαν τῶν λοιπῶν, γυμναζόμενοι καὶ εἰς τὴν Καλλιγραφίαν.

Οἱ δὲ τῆς Γ'. 80 ὡσαύτως ἐχούσης μαθητάς, κατὰ μὲν τὴν
α'. ἑξαμηνίαν, Ἑρμηνείαν τοῦ Ἰεροῦ Εὐαγγελίου, Ἰσοκράτους Ἐ-
πιστολάς, Ἐτυμολογικόν, Ἑλλ. Ἱστορίαν, Γεωμετρίαν, Ὄθω-
μανικά καὶ Γαλλικά' κατὰ δὲ τὴν β'. ἑξαμηνίαν, ἐκ τῶν τοῦ
Μ. Βασιλείου καὶ τῶν τοῦ Λυσίου, ἀρχὰς συντακτικοῦ καὶ
συνέχειαν τῶν λοιπῶν, γυμναζόμενοι καὶ εἰς τὴν Καλλιγραφίαν.

Οἱ δὲ τῆς Β'. ἀριθμούσης ἤδη 52 μαθητάς, κατὰ μὲν τὴν
α'. ἑξαμηνίαν, Ἰερὰν Κατήχησιν, Δημοσθένην, Πλάτωνα, Συν-
τακτικόν, Γενικὴν Ἱστορίαν (ἀρχαίου αἰῶνα), Θεωρητικὴν Ἀ-
ριθμητικὴν, Ὄθωμανικά καὶ Γαλλικά' κατὰ δὲ τὴν β'. ἑξαμην-
νίαν, Θουκυδίδου Ἱστορικόν, τὸ α'. βιβλίον, Λυκοῦργον, Ἀλ-
γεβρον καὶ συνέχειαν τῶν λοιπῶν.

Οἱ τῆς Α'. τέλος 27 μαθηταὶ κατὰ μὲν τὴν α'. ἑξαμην-
νίαν, Ἰερὰς Κατηχήσεως συνέχειαν, Ὀμήρου Ὀδυσσεΐας Α—
Δ, Ἡροδότου τὸ Γ'. βιβλίον, Γενικὴν Ἱστορίαν μέχρι τῶν νεω-
τάτων χρόνων, Κοσμογραφίαν, Ὄθωμανικά καὶ Γαλλικά' κατὰ
δὲ τὴν β'. ἑξαμηνίαν, πρὸς τισὶ τῶν ἀνωτέρω καὶ Ἰλιάδος
Α—Β, Εὐριπίδου Μήδαιαν καὶ Ἑκάβην, Μετρικὴν (περὶ τοῦ Ἐπι-
κοῦ, Ἰαμβικοῦ, Ἀναπαιστικοῦ καὶ Τροχαϊκοῦ μέτρου), Θεοκρί-
του Εἰδύλλια, Θουκυδίδου τὰς ἐν τῷ Α'. καὶ Β'. βιβλίῳ δη-
μηγορίας καὶ Διπλογραφίαν.

Καὶ εἰς μὲν τὰ τῆς ἐαρινῆς ἑξαμηνίας μαθήματα ἐξετα-
σθέντες κατὰ Ἰούλιον ἐνώπιον τῆς Σ. Ἐφορίας καὶ φιλομούσων
τινῶν γονέων, ἐφάνησαν ἀριστεύοντες καὶ εὐδοκίμουντες ὑπὲρ
τοῦς 160, εἰς δὲ τὰ τῆς χειμερινῆς ταύτης ἑξαμηνίας μαθή-
ματα πρόκειται νὰ ἐξετασθῶσιν ἀπὸ σήμερον καὶ ἐξῆς.

Ἐκτὸς δὲ τῶν κεκαλονισμένων τούτων ἐργασιῶν καὶ κατὰ τὸ
λήγον τοῦτο ἔτος ἐξηκολουθήσαμεν, ὡς ἀπὸ τετραετίας ἤδη
ἐπὶ τὸ πρακτικώτερον ποιούμεν ἀσκήσεις πρὸς εὐχερεστέραν
κατάληψιν τῶν προγονικῶν ἡμῶν συγγραμμάτων, καθ' ὅλας
μὲν τὰς τάξεις, ἀναλόγως τῶν δυνάμεων αὐτῶν, ἰδίως δὲ καὶ
ἐκτενέστερον εἰς τὴν Α'. τάξιν. Οὕτω κατὰ μὲν τὰς διακοπὰς
τρὶς τῆς ἐβδομάδος καθ' ὠρισμένας ἡμέρας καὶ ὥρας φοιτῶν-
τες οἱ τῆς Α'. τάξεως, ἡμῆνευον ἐκ τοῦ προχείρου τὴν Ὀ-
δυσσεϊαν ὅλην, κατὰ δὲ τὴν χειμερινὴν ταύτην ἑξαμηνίαν, ὡς
ἐπίμετρον τῶν τρακτικῶν αὐτῶν σπουδῶν, διήλθον Ἡροδότου τὸ

Α'. βιβλίον, Ἠσιόδου Ἔργα καὶ Ἡμέρας κλπ. Ὅτι μὲν αἱ ἀνα-
γνώσεις αὗται, ἐν παρέργῳ πως γινόμεναι καὶ οὐδόλως ὑπο-
χρεωτικαί, δὲν εἰσὶν ἐπικρεῖς πρὸς τὸν θηρεούμενον σκοπόν, τὴν
κατὰ τὸ δυνατόν οικείωσιν τῶν ἐμιλητῶν ἡμῶν εἰς τὸν Ἑλ-
ληνα λόγον, τοῦτο οὐδέποτε διέλαθεν ἡμᾶς, ἀλλὰ κατεχόμενοι
ὑπὸ τὴν ἀπηνῆ δεσποτείαν τῆς ἐπικρατούσης διδασκτικῆς με-
θόδου, καίτοι καχεκτικῆς, ριζικὰς δὲ μεταδύθυμύσεις οὔτε δυ-
νάμενοι οὔτε τολμῶντες νὰ ἐπιφέρωμεν, ἱκανὸν ἐθεωρήσαμεν,
εἰ ἡδυνάμεθα ἐμπνεῦσαι τοῖς μαθηταῖς ἡμῶν κλίσειν εἰς τὸ φι-
λκνηχνωστεῖν, καὶ ἰδίως εἰς τὴν μελέτην τῶν προγονικῶν ἡ-
μῶν συγγραμμάτων, τοῦθ' ὅπερ καὶ κατωρθώσαμεν ἐν μέρει.
Γεννικιότερόν τι βεβαίως ἡδυνάμεθα νὰ πράξωμεν, γυμνάζοντες
αὐτοὺς καὶ εἰς συνθέσεις, περιγραφάς, καὶ ἐν γένει τὰς διὰ
καλάμου ἀσκήσεις, εἰ εἴχομεν πλείονας ὥρας νὰ διαθέσωμεν
πρὸς διδασκαλίαν τῶν ἀνωτέρων τάξεων, καὶ ὀλιγώτερον ἡμεῖς
ἀπασχολημένοι εἰς τὰ τῶν μικροτέρων ἔργα. Δυστυχῶς ὅμως
τὸ ἀνεπαρκὲς τοῦ προσωπικοῦ πολλὰκις ἠνάγκαζεν ἡμᾶς νὰ δα-
πανώμεθα ἐφ' ἃ μὴ δεῖ, τοῦτο δὲ γνωρίζομεν ὅποιά τινα ἀπο-
τελέσματα ἔχει. Ἴσως παρὰ δόξαν θέλει ἡγήσει εἰς τινῶν τὰς
ἀκοάς, ὅτι τὸ προσωπικὸν δὲν εἶναι ἐπαρκὲς εἰς τὰς ἀνάγκας
τῆς Σχολῆς. Ἐξηγοῦμαι. Οὐδεὶς δύναται ν' ἀρνηθῆ, ὅτι ἡ Σχολὴ
αὕτη, σχετικῶς πρὸς τὰς λοιπὰς ἐνοριακάς Σχολάς, πλείονας δια-
τηρεῖ διδασκάλους, ἔχουσα εἰδικὰς ἑδρας τῶν Ἰερῶν, τῶν Μαθη-
ματικῶν, καὶ τῶν δύο ξένων γλωσσῶν, δὲν ἔχει ὅμως τὸ πρᾶγ-
μα οὕτω καὶ ὡς πρὸς τὰ Ἑλληνικά καὶ τὰ Ἱστορικά. Διὰ τὰ οὐ-
σιώδη ταῦτα μαθήματα ἡ Σχολὴ δύο μόνον ἔχει διδασκάλους,
τὸν Ἑλληνοδιδάσκικλον καὶ τὸν Σχολάρχην, οἵτινες ὀφείλοντες
νὰ ἐπαρκῶσιν εἰς τὴν διδασκαλίαν καὶ τῶν πέντε τάξεων πρῶ-
τε καὶ ἐσπέρας, ἀναγκάζονται νὰ παραδίδωσι καθ' ἑκάστην, 6
ὥρας μὲν ὁ Σχολάρχης, 4 πρὸ μεσημβρίας, τὰς δὲ λοιπὰς μετὰ
μεσημβρίας, πλὴν τοῦ σαββάτου, 5 δὲ ὁ Ἑλληνοδιδάσκαλος.
Καὶ ὅτι μὲν οὗτοι ὡς αἰὸν τε κατὰ γράμμα ἐκτελοῦσι τὰ
ἀντεθέντα αὐτοῖς χρέη, ἔχουσιν εἰς τοῦτο ἐπιμαρτυροῦσαν
τὴν συνειδήτην αὐτῶν, προσεπιμαρτυροῦσι δὲ καὶ τριακόσιοι
καθημερινοὶ αὐτόπται, οἱ φοιτηταὶ ὅλων τῶν τάξεων' ὅτι ὅμως
καὶ λίαν ὑπερβολικοὶ εἰσὶν οἱ κόποι αὐτῶν, καὶ ἀπόλυτος κα-
θίσταται ἡ ἀνάγκη νὰ προσληθῆ, εἰ οὐχὶ εἰδικὸς Ἱστορικός,
τουλάχιστον εἰς βοηθὸς εἰς τὰ Ἑλληνικά, καὶ τοῦτο νομίζομεν

είναι αναντίρρητον, καθ' ἣν ἐποχὴν μάλιστα ἡ ὑπερβολικὴ πλῆθος τῶν μαθητῶν, μείζονα ἀπαιτεῖ τὴν ἐκ τοῦ σῶνεγγυς ἐπιβλεψιν αὐτῶν (α).

Συγγνωστό: ἄρα εἴμεθα, εἰ ὑπὸ τοιούτων περιστοιχισμένοι δυσχερείων ἐπραξάμεν πᾶν τὸ ἐφικτὸν ἡμῖν, ἵνα ἐκ τῶν ἐνότων ἀναπληρώσαντες τὰς οὐσιωδεστέρας ἐλλείψεις τῶν μαθητῶν ἡμῶν, τὰς ἐκ τῆς ἐπικρατούσης διδασκαλικῆς μεθόδου, παραστήσωμεν αὐτοὺς ὑμῖν σήμερον ὡς οἷόν τε ὀλιγώτερον ἀτελεῖς. Ἄλλως τε, ὅτι ἡ ἐν τοῖς σχολείοις σπουδὴ παρ' ἡμῖν ὁσημέρην εὐρυνομένη τῇ ἐπαυξήσει καὶ ποικιλίᾳ τῶν διδασκτικῶν μαθημάτων, ὅσο προσκτάται κατὰ πλάτος, τόσο ἀπόλλυσι κατὰ βάθος, εἶναι τοῖς πᾶσι γνωστόν. Καὶ ὑποφέρτον ἂν ἦν, εἰ πρὸς ταῖς ἤδη ὑπαρχούσας δυσχερείαις, τῷ λίαν θεωρητικῷ δηλονότι τῆς διδασκαλίας, ἥκιστα καταλλήλῳ τῇ συνήθως μικρᾷ ἡλικίᾳ τῶν μαθητῶν, τῇ παντελεῖ ἐλλείψει τῆς πράξεως, τῇ ἐλλείψει ἐπιβλέψεως ἐκ μέρους τῶν πλείστων γονέων ἐπὶ τῆς προόδου τῶν τέκνων αὐτῶν, πρὸς ταύταις λέγω ταῖς δυσχερείαις δὲν προσετίθεντο καὶ ἕτεροι ἐκ βραχυτέρας χρόνου πηγάζουσαι. Οἱ πατέρες ἡμῶν ἐπόμενοι καὶ ἐν τούτῳ τοῖς ἔχουσι τῶν προγόνων ἡγόγοι τὰ διδασκαλεῖα ἡλίου ἀριότος, ἐκλειον δὲ πρὸ ἡλίου ὄνοτος, ἄνευ διακοπῶν καὶ ἀπουσιῶν, οἱ δὲ παῖδες διημερεύοντες παρὰ ταῖς διδασκαλαῖς ἐχρόνιζον ἐπὶ τῆς σπουδῆς τῶν ἀρχίων, καὶ μόρον ἐπ' αὐτῆς, ὥστε ἐνεφοροῦντο τοῦ πνεύματος αὐτῶν. Οἱ νεώτεροι ὅμως ἡμεῖς ἀμιλλώμενοι καὶ ἐν τούτῳ πρὸς τὰ ἀνώτερα ἐκπαιδευτήρια, προσπαθοῦμεν ὡς οἷόν τε νὰ συντέρωμεν τὰς ὥρας τῆς διδασκαλίας ἡμῶν, ὅτε αὐτὴ αὕτη ἡ ποικιλία τῶν μαθημάτων, ἣν δὲν δυναμέθα

(α) Ἡ Σχολὴ εἶχε τοιοῦτον βοήθον, ὅτε τὸ 1859 ἀνεδέχθημεν τὴν Διευθυνσον αὐτῆς, καὶ τοι μάλις 110 ἔχουσα μαθητάς, ὡς ἔστιν ἰδεῖν ἐν τοῖς κηρυκτοῖς Ἐλέγγυσι τῆς Σχολῆς· ἀλλὰ κατὰ 7θρον τοῦ 1861 προκειμένου νὰ ἰδρυθῇ τὸ κατὰ τὸν ἅγιον Κωνσταντῖνον Προκαταρτικὸν τμήμα τοῦ Ἀλληλοδιδασκτικῶ, συντηρούμενον ὑπὸ τοῦ ταμείου τῆς Σχολῆς, ἐθελον μὲν ἰδόντες τὰς οικονομικὰς δυσχερείαις αὐτοῦ, ἐθελον δὲ ἔχοντες ὄρας ἀνέτους, καθὼ περιοριζόμενοι ἀπλῶς εἰς τῶν δύο τάξεων τὴν διδασκαλίαν, ἄνευ τῶν ἐπὶ τὸ πρακτικώτερον ἀσκήσεων καὶ ἀναγνώσεων, ἀσθρόμητοι ἀνεδέχθημεν καὶ τῆς ἐ. τάξεως τὴν διδασκαλίαν, ἵνα εὐκολυθῇ ἡ σύστασις τοῦ Ἀλληλοδιδασκτικῶ ἐκείνου.

ν' ἀποφύγωμεν, ἔδει νὰ μᾶς πείσῃ, ἵνα πρακτεῖνωμεν τὰς ὥρας τῆς σπουδῆς εἰς τε τὴν ἐρμηνεῖαν τῶν προγονικῶν ἡμῶν συγγραμμάτων, καὶ εἰς τῶν λοιπῶν ἀναγκαιοτέρων μαθημάτων τὴν διδασκαλίαν, οὐχὶ δὲ ν' ἀπολειπώμεθα καὶ τῶν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν ἀλλοθινῶν ἐκπαιδευτηρίων μόλις περὶ δυσμαῖς ἡλίου ἀπολούοντων τοὺς μαθητάς. Τί δὲ ῥητέον περὶ τῆς σπουδῆς τῆς πατρίου ἡμῶν γλώσσης; ἐνῶ καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς δοκιμασίας τοῦ ἔθνους ὑπῆρξεν αὕτη πρώτιστον καὶ κύριον μέλημα τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ τοι ἐν ἀπορίαις καὶ στερήσει βιούντων, καὶ τοι κακουχομένων, καὶ τοι . . . καὶ τί κακὸν οὐχὶ πασχόντων, δὲν εἶναι ὀδυνηρὸν σήμερον ἐν ὄλῃ τῇ εὐημερίᾳ ἡμῶν, δὲν λέγω τὰ πρωτεία, τὰ ἴσα τοῦλάχιστον νὰ μὴ φέρηται μὲ τῶν ξένων γλωσσῶν τὴν σπουδὴν ἢ τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν γλώσσης σπουδῇ, ἀλλὰ, ἂ τῇ ἀπορίᾳ ἐκτίθη, ταῦτα τῇ περιουσίᾳ ἀπολέσθαι; Καὶ μικρὸν περιποιεῖ ἡμῖν ὄνειδος, ἐνῶ σύμπαντα τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκην τῆς σπουδῆς τῶν προγονικῶν ἡμῶν συγγραμμάτων, καὶ δραστηρίως ἐπιδιώκουσιν αὐτήν, ἡμεῖς οἱ ἐπὶ τῷ υἱοῖ καὶ κληρονόμοι αὐτῶν εἶναι ἐγκαυχώμενοι, ἡμεῖς μόνον ἐν καρῆς μοίρᾳ νὰ τιθέμεθα τοὺς προγονικοὺς ἡμῶν θησαυρούς, καὶ εἴπερ τις καὶ ἄλλος νὰ διακρινώμεθα ἐπὶ ξενοσπουδίᾳ καὶ ὀλιγωρίᾳ τῶν ἐθνικῶν ἡμῶν κειμηλίων, πλὴν μικρῶν ἐξαιρέσεων; Οὐτε ὁ χρόνος, οὐτε ὁ τόπος εἶναι κατάλληλος, ἀλλ' οὐτε ἀνάγκη νὰ περιγράψω πρὸς εἰδότας, οἷους οἱ τῆς Εὐρώπης λαοὶ τε καὶ κυβερνήσεις ὁσημέρην καταβάλλουσιν ἀγῶνας, καὶ ἡλίκᾳ δαπανῶσιν ἐπ' αὐτῶν ἢ πρὸς τὴν σπουδὴν τῶν ἀρχαίων γλωσσῶν· μίαν μόνον ἀξιωματικὸν μαρτυρίαν ἐπιτρέψατέ μοι ν' ἀναφέρω τὴν τοῦ πρώτου ἐπὶ τῶν ἐξ. ὑπουργοῦ τῆς Γαλλίας Κ. Δρουέν δὲ Λουῖ ἐν τῇ κατὰ τὴν διανομὴν τῶν βραβείων πρὸς τοὺς ἐν τοῖς Λυκείοις τῶν Παρισίων καὶ τῆς Βερσαλλῆς ἀρξισύσαντας μαθητάς προσλαλιᾶ αὐτοῦ κατὰ τὸν παρελθόντα Αὐγούστον· Ὁ αἰὼν, λέγει ὁ διάσημος οὗτος ἀνὴρ, ὁ αἰὼν, ἐν ᾧ ἐγενήθητε, ῥεῖοι μαθηταί, δὲν θὰ κατηγορηθῆτε παρὰ τῆς ἱστορίας ἐπὶ ἀκνησίᾳ, ἐὰν ὅμως μετέβαλε πολλὰ, δίδωσσε τοῦλάχιστον ἀναλλοίωτον τὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ὡς ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Ρολλίνου (α) ἔγκυρον ἀξίωμα, ὅτι ὁ κάλλιιστος

(α) Rollin Charles, διάσημος καθηγητῆς γεννηθεὶς ἐν Παρισίοις τῷ

τρόπος τοῦ ἀνατρέφειν καὶ ἐκπαιδεύσει τὴν ἐκλεκτὴν νεολαίαν εἰς τὴν ὁδοῦ δὴ τῶν ἀρχαίων γλωσσῶν καὶ ἡ ἐνδελεχὴς μελέτη τῶν περιφανῶν τῆς ἀρχαιότητος συγγραφέων. Τὴν παράδοσιν ταύτην ἐτήρησαν ἡτε Ἐκκλησία καὶ τὰ Πανεπιστήμια περὶ αὐτῆς συμφωνεῖ ἡ Ὀξωρία μετὰ τῆς ἡμετέρας Σοφῶννης ἀπὸ τῆς βορείου δὲ μέχρι τῆς νοτίου Γερμανίας δὲν βλέπω οὐδεμίαν περὶ τοῦ προκειμένου ἀναφρομένην ἔριδα ἢ ἀντιλογία. Οὐδὲν λοιπὸν θαυμαστόν, ἂν οἱ μὲν πεφωτισμένοι λαοὶ καὶ οἱ διέποντες αὐτοὺς τοιαῦτα καὶ φρονούντες καὶ κηρύττοντες ἐντροφῶσιν ἐν τῇ πνευματικῇ πανδοσίᾳ τῶν προγόνων ἡμῶν, καὶ τοὶ καὶ ἔθνικου διανοητικοῦ πλοῦτου εὐμοιροῦντες, καὶ τὴν πάτριον γλῶσσαν δραστηρίως καλλιεργούντες, ἡμεῖς δὲ κεχηνότως περιμένομεν, ἵνα ἀπὸ τῶν ψυχίων καὶ τῶν ἀπὸ τῆς τραπέζης αὐτῶν πιπτόντων ἐμπλησθῶμεν, οὗτ' ἐφιλοτιμήθημεν, ἵνα γένηται καὶ ἡμῖν ἐξ αὐτῶν τῶν ἀνεξαντλήτων θησαυρῶν τοῦ προγονικοῦ ἡμῶν πλοῦτου ἀρῆσθαι ὧν χρῆζομεν, ὅτε καὶ ὄσφ βουλόμεθα. Εἴθε ἡ διαδεζομένη ἡμᾶς γενεά, ἐκτιμῶσα κάλλιον ἡμῶν τὰ προγονικὰ ἀγαθὰ ἀποπλῦνη ἀφ' ἡμῶν τὸν μῶμον τοῦτον, καὶ αὐτὴ τοῦλάχιστον ἀναδειχθῆ ἀξία ἀπόγονος τῶν περιφανῶν ἐκείνων ἀνδρῶν.

Τέλος, ἐδιδάχθη καὶ τὸ μάθημα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς ὑπὸ τοῦ Λαμπαδάρου τῆς ἱεράς ἡμῶν Ἐκκλησίας εἰς τοὺς καλλιφωνοτέρους τῶν μαθητῶν, χάρις τῇ ἀξιειπίνῳ συστάσει τῆς ἐντίμου Ἐφορεπιτροπῆς τῆς ἱεράς Ἐκκλησίας, καὶ τῇ ἰδικιτέρῃ μερίμνῃ τοῦ ἐκ τῶν Μελῶν τῆς Ἐφορεπιτροπῆς ταύτης ἀξιοτίμου κυρίου Δ. Ν. Ταμβάκου, οὐ μόνον προμηθεύσαντος καὶ δωρησαμένου τοῖς ἀπορωτέροις τῶν σπουδασῶν τὰ ἀναγκαίου ἔσται μουσικὰ βιβλία, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν καταβαλόντος προσπάθειαν πρὸς ἄρσιν δυσχερειῶν τινων, ἀναφυσῶν ἰδίως ἐν τῇ ἐξοικονομήσει τῶν ὠρῶν τῆς διδασκαλίας κατὰ τὴν χειμερινὴν ταύτην ἐξχημνίαν ἐλπίζομεν δέ, ὅτι καρπιμώτερον θέλει διδασχθῆ καὶ τὸ ἔθνικόν τοῦτο μάθημα κατὰ τὴν προσεχῆ ἐξχημνίαν, πλείονας ὥρας ἔχουσιν διαθεσίμους πρὸς διδασκαλίαν

1661, συγγραφεὺς ἱστορικῶν καὶ ἱστορικῶν συγγραμμάτων καὶ Μέλος τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιγραφῶν.

αὐτοῦ. Περαιῶν τὸν περὶ μαθημάτων λόγον, ἐκφράζω δημοσίᾳ τὴν βαθείαν μου εὐγνωμοσύνην πρὸς τοὺς ἀγαπητοὺς μοι συναδέλφους, τοὺς ἐλλογίμους διδασκάλους, ὅτι καὶ κατὰ τὸ λήγον τοῦτο ἔτος οὐ μόνον ἠγωνίσθησαν εἰς εὐσυνείδητον ἐκπλήρωσιν τῶν ἱερῶν αὐτῶν χρεῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἀδελφικῆς συμπνοίας καὶ τῆς εἰλικρινοῦς συμπράξεως αὐτῶν τὰ μέγιστα συνήργησαν εἰς τὴν ὀμαλὴν πορείαν τῶν σχολικῶν ἡμῶν ἐργασιῶν.

Ἠθικὴ διαγωγή, πειθαρχία καὶ τακτικὴ γοίτησις
τῶν μαθητῶν.

Καὶ πρὸς οἰκονομίαν χρόνου, καὶ διότι γνωστὰ εἰσιν ἤδη εἰς τὸ δημόσιον αἱ περὶ ἠθικῆς μορφώσεως τῆς εἰς τὰ σχολεῖα φοιτήσεως νεολαίας ἀρχαὶ ἡμῶν, περιοριζόμενοι εἰς ἀπλὴν ἀφήγησιν τῆς καταστάσεως τῶν μαθητῶν, εὐχαρίστως ἀναγγέλλω εἰς τὴν σεβαστὴν Ὀμήγουρον, ὅτι καὶ κατὰ τὸ σχολικὸν τοῦτο ἔτος διετηρήθη ἡ μετὰ τῶν γονέων καὶ κηδεμόνων τῶν μαθητῶν τακτικὴ συνεννόησις διὰ τῶν καθ' ἑβδομάδα πεμπομένων εἰς αὐτοὺς ἐλέγχων τῆς διαγωγῆς, ἐπιμελείας καὶ τακτικῆς ἢ ἀτάκτου φοιτήσεως τῶν τέκνων αὐτῶν καὶ διὰ τῆς συμπράξεως οὐκ ὀλίγων γονέων ἤτε ἠθικὴ διαγωγή τῶν πλείστων μαθητῶν ἐβεβλήθη οὐ μικρόν, καὶ ἡ πρὸς τὰ γράμματα κλίσις αὐτῶν ἠύξησεν ἐπαισθητῶς, ὥστε εἰ καὶ δὲν ἐμετριάσθη ἐντελῶς ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀπουσιῶν, αἱ πλείστα τοῦλάχιστον αὐτῶν ἐγίνοντο ἐν γνώσει τῶν γονέων. Εἰς δὲ τὸ τῆς πειθαρχίας κεφάλαιον οὐδέποτε σχεδὸν ἐλάβομεν τὴν ἀνάγκην νὰ καταφύγωμεν εἰς μέτρα ποινικὰ κατ' οὐδενὸς τῶν μαθητῶν, ἀπὸ τῶν πρώτων μέχρι τῶν ἐσχάτων, ἀλλ' οἱ πάντες, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ἀντημεψίχοντο τοὺς ὑπὲρ αὐτῶν μόχθους ἡμῶν διὰ τῆς εὐπειθείας καὶ τοῦ πρὸς τὰ καθεστῶτα καὶ τοὺς νόμους τῆς Σχολῆς σεβασμοῦ αὐτῶν, συντελούσης εἰς τοῦτο καὶ τῆς σεβαστῆς ἡμῶν Ἐφορίας, ἥτις ἐν τε τῇ ἀναγνώσει τῶν κατὰ διημνίαν ἀναγιγνωσκομένων Γενικῶν Ἐλέγχων τακτικῶς παρρυρισκομένη, καὶ διὰ τῶν πατρικῶν αὐτῆς νοθεσιῶν παροτρύνουσα τοὺς πάντας εἰς τὴν ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων αὐτῶν, καὶ ἐν πάσῃ σπουδαίᾳ περιπτώσει προθύμως συναντιλαμβανόμενη ἡμῖν, πολυειδῶς ἐνίσχυσεν ἡμᾶς εἰς τὴν ἐπαγρύπνησιν ἐπὶ τῆς ἀκριβοῦς ἐφαρμογῆς τῶν ὑπὸ τοῦ Κανονισμοῦ πρὸς πάντας

ἐπιβαλλομένων χρεῶν. Ὅθεν καθήκον ἱερὸν ἐκπληρῶ, προσφέρων Αὐτῇ τὴν βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην τῆς Σχολῆς, ὅτι οὐ μόνον μετὰ ζήλου καὶ αὐταπαρνήσεως ἠγωνίσθη εἰς συντήρησιν τῶν ἐκπαιδευτικῶν τούτων καταστημάτων, ἀλλὰ καὶ μηδενὸς ἐφείσατο μέσου πρὸς τὴν ἐπὶ τὰ κρείττω προαγωγὴν αὐτῶν.

Τὸν αὐτὸν φόρον εὐγνωμοσύνης προσφέρει ἡ Σχολὴ καὶ πρὸς τὰς εὐγενεστάτας Κυρίας, τὰ Ἐκτελεστικά Μέλη τῆς ἐνταῦθα Φιλοπτώχου Ἀδελφότητος τῶν Κυριῶν, ὅτι μεριμνῶσαι μητρικῶς ὑπὲρ τῆς εὐημερίας τῶν εἰς τὰ Σχολεῖα ταῦτα φοιτῶντων ἀπόρων παιδῶν, καθ' ἣν ἐπὶ ἐξαστίαν ἤδη δεικνύουσιν εὐγενῆ συμπάθειαν εἰς τὴν Σχολήν, ἐνδιαφερόμεναι καὶ γενναίως συντελοῦσαι πρὸς συντήρησιν αὐτῆς, καὶ ἐφέτος μετ' ἀξιεπαίνου προνοίας περιέβαλψαν πλείστους ὄσους ἐνδεεῖς μαθητὰς ἡμῶν, ἄνευ διακρίσεως ἡλικίας, τάξεως καὶ ἐνορίας, εἰς 125 μὲν διανείμασαι ὑποδήματα, ὡς καὶ τῷ θυρωρῷ, 90 δὲ τοὺς ἐνδεδεστέρους ἐνδύσασαι φιλοστόργως διὰ θερμῶν ἐνδυμάτων. Εἰς δὲ τοὺς ἀπόρους μαθητὰς τῆς κατὰ τὸν Ἅγιον Κωνσταντῖνον Σχολῆς, ἡ ἐκεῖ Φιλόκαλος Ἀδελφότης Πρόνοια διένειμε, καθὰ ἐμάθομεν, 100 ζεύγη ὑποδημάτων, καὶ οὕτω συνετέλεσεν, ἵνα διαφιλεστέρα ἦ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἢ πρὸς τοὺς ἐνδεεῖς τῆς ἐνταῦθα Σχολῆς βοήθεια τῆς Φιλοπτώχου Ἀδελφότητος τῶν Κυριῶν. Εἶθε ὁ Πατὴρ τῶν οἰκτιρῶν καὶ Θεὸς πάσης παρακλήσεως ταύτας τε καὶ πάσας τὰς πρὸς ἀνακούφισιν τῆς πασχούσης ἀνθρωπότητος ἐργαζομένας Ἀδελφότητας καὶ Ἐταιρείας, εὐλογῆσαι καὶ κρατῦναι ἐπὶ γενεὰς γενεῶν, τὰ δὲ ἐκτελεστικά αὐτῆς Μέλη ἐνισχύσαι εἰς τὸ πολύμοχθον ἔργον αὐτῶν, καὶ μυριοπλασίονα ἀποδῶ αὐτοῖς τὸν μισθόν, δι' οὗς ὑπὲρ τῶν ἀσθενῶν, χηρῶν, ὀρφανῶν καὶ ἐν γένει ὑπὲρ τῶν πασχόντων καταβάλλουσι μόχθους καὶ μερίμνας.

Ἀλληλοδιδασκικά.

Τὰ δ' ἀλληλοδιδασκικά ἡμῶν ἀριθμοῦνται τὸ μὲν ἐνταῦθα 310 μαθητὰς καὶ ἐφέτος, ἐξ ὧν τοὺς 246 παρόντας, τὸ δὲ κατὰ τὸν Ἅγιον Κωνσταντῖνον ὑπὲρ τοὺς 170, παρόντας δὲ 133, ἐξετέλεσαν καὶ αὐτὰ κατὰ τὸ ἐν χρήσει διδασκικὸν σύστημα τὰ ἔργα αὐτῶν. Ὡς πρὸς δὲ τὰς ἐν τῇ Ἀριθμητικῇ μέχρι τοῦδε ἀτελείας τινῶν μαθητῶν πλείονες κατεβλήθησαν ἀγῶνες, ἵνα εἰς τὰς ἀπλᾶς τοῦλάχιστον πράξεις ὧσιν ἐξησχημένοι οἱ εἰς τὸ

Ἑλληνικὸν προβιβασθησόμενοι μετὰ τὰς ἐξετάσεις αὐτῶν. Τὸ σύνολον δὲ τῶν κατὰ τὸ σχολικὸν τοῦτο ἔτος εἰς ἀμφοτέρω τὰ Σχολεῖα ἡμῶν, εἰς τε τὸ Ἑλληνικὸν δηλ. καὶ εἰς τὸ Ἀλληλοδιδασκικόν, φοιτῶντων μικρὸν ὑπερβαίνει τοὺς πέρυσιν, ἀναβαίνον εἰς 900 περίπου.

Βιβλιοθήκη.

Προσθήκας εἰς τὴν βιβλιοθήκην ὀλίγας ἔχομεν ἄναγγεῖλωμεν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο. Καὶ ἡ μὲν ἐντιμὸς Ἐφορὶς ἠγόρασε τοὺς τῶν δύο ἡμισφαιρίων καὶ τῶν πέντε ἡπείρων πίνακας Γαλλιστί, καὶ τὰ Ἄτακτα τοῦ μακαρίτου Κοραῆ. Προσέφερον δὲ, ὁ μὲν Κ. Ἰπποκράτης Χατζόπουλος, ἐκ τῶν τροφίμων τῆς Σχολῆς, τὴν τρίτομον σειρὰν τῶν Στοιχείων τῶν μαθηματικῶν ὑπὸ Νικηφόρου Θεοτόκη, ὁ δὲ Κ. Νικόλαος Ψυχάρης τὸ ἀ. τμήμα τῶν πρὸς IZZET ἐπιστολῶν αὐτοῦ, ὁ δ' ἐκ τῶν ἐφορεπιτρόπων τῆς Ἱερᾶς Ἐκκλησίας κύριος Δ. Ν. Ταμβάκος τὸ περὶ Ἀρχῶν ὑπὸ Ν. Damaia, ἓνα τόμον, καὶ 25 ἀντίτυπα τῆς Κρηπίδος τοῦ θεωρητικοῦ καὶ πρακτικοῦ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς παρὰ Θεοδώρου Φωκαέως, πρὸς χρῆσιν τῶν σπουδαζόντων τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Μουσικὴν, καὶ ὁ Ἕλληνας Φιλολογικὸς Σύλλογος τὰ τοῦ Β'. ἔτους τοῦ ὁμωνύμου περιοδικοῦ αὐτοῦ Τεύχῃ, ἐν ἀντίτυπον ἢ δ' εὐγενεστάτη Κυρία Λουκία Στεφ. Καρθεοδωρῆ ἐξακολουθεῖ πέμπουσα τὰ τοῦ τρέχοντος ἔτους φυλλάδια τῆς Ν. Πανδώρας. Ὡσαύτως καὶ οἱ τῶν ἐνταῦθα ἐθνικῶν ἐφημερίδων Ἀρμονίας καὶ Ἀνατολικῷ Ἀστέρος Κ. συντάκται καὶ κατὰ τοῦτο τὸ ἔτος, ὡς ἀνέκαθεν, ἐξηκολούθησαν πέμποντες εἰς τὴν Βιβλιοθήκην ἀνά ἓν φύλλον τῆς ἀξιοτίμου ἐφημερίδος αὐτῶν. Πρὸς οὗς πάντας ἐκφράζουσα τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτῆς ἡ Σχολή, εὐχεται, ἵνα ἴδῃ αὐξοῦντα καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν Συνδρομητῶν τῆς Βιβλιοθήκης.

Κληροδοτήματα.

Ἐνθυμεῖται ἡ σεβαστὴ ὀμήγουρις τὸ γενναῖον κληροδοτήμα τοῦ μακαρίτου Κωζῆ Ἀγελάστου ἐξ ἑκατὸν πεντήκοντα ὀθωμανικῶν λιρῶν, ὃν καὶ πρῶτον εὐεργέτην αὐτῆς ἐτίμησεν ἡ Σχολή, καὶ Πίνακα Εὐεργετῶν καθιερώσασα χρυσοῖς γράμμασιν ἐπέγραψεν ἐπ' αὐτοῦ τὸ πάσης τιμῆς ἄξιον ὄνομα τοῦ ἀειμνήστου ἐκείνου ἀνδρός· ἕτερον ὄνομα δὲν προσετέθη ἐν τῷ

Πίνακι τῶν Εὐεργετῶν κατὰ τὸ λῆγον τοῦτο ἔτος, μόνην δὲ ἐκ κληροδοτήματος πρόσφορὰν ἔχω ν' ἀναγγείλω εἰς τὴν σεβαστὴν ὀμηγυρίν, τὴν τῆς εὐγενεστάτης Κυρίας Ἐριφίλης Φ. Βερνουδάκη ἐκ δισχιλίων πεντακοσίων γροσίων, διὰ τοῦ ἐκ τῶν ἐφόρων ἡμῶν ἀξιοτιμοῦ κυρίου Π. Ν. Στερίου, εἰς αἰώνιον μνήμην τοῦ μακαρίτου συζύγου αὐτῆς Φ. Βερνουδάκη. Ἡ δὲ Σχολὴ εἰς ἀτίδιον μνήμην τοῦ τε εὐεργέτου καὶ τῶν δωρητῶν αὐτῆς, τῶν αἰδιμίων Ἐμμανουὴλ Σκυλίτση, Ἐμμανουὴλ Φραγκιάδου, Βασιλείου Κρικώτσου καὶ Φραγκούλη Βερνουδάκη, Ἀρχιερατικὴν τε Λειτουργίαν ἐτέλεσε κατὰ τὴν ἐπέτειον αὐτῆς ἑορτῆν, ἐν ἣ καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐμνημονεύθησαν, καὶ ἱερὸν μνημόσυνον ἐποίησε· καθιέρωσε δέ, ἵνα τοῦ λοιποῦ κατ' ἔτος γίνηται καὶ μνημόσυνον ὑπὲρ αἰωνίας ἀναπαύσεως τῶν ἀειμνήστων τούτων ἐνοριτῶν.

Ἐν τέλει τοῦ περὶ κληροδοτημάτων λόγου ἡ Σχολὴ ἐκφράζει τὰς εὐχαριστίας αὐτῆς καὶ τοῖς φιλομούσοις ΚΚ. Ἐνορίταις τε καὶ μὴ, ὡς καὶ εἰς τοὺς εὐποροῦντας τῶν γονέων καὶ κηδεμόνων τῶν μαθητῶν, ὅτι κατ' ἔτος προθύμως συνεισφέρουσιν εἰς συντήρησιν τῶν καταστημάτων τούτων, ἐν οἷς τοσοῦτοι ἄποροι παῖδες λαμβάνουσι τὸ εὖ εἶναι, ἐκτρέφόμενοι ἐν χριστιανικῇ διδασκαλίᾳ καὶ ἐθνικῇ παιδείᾳ, καὶ ἀμιλλώμενοι, ἵνα καταστῶσιν ποτε καὶ αὐτοὶ χρήσιμα. Μέλη τῆς Κοινωνίας· ὅτι δὲ ἡ Σχολὴ τό γε ἐπ' αὐτῇ οὐδενὸς ἀμελεῖ πρὸς τὴν ὀρθὴν ἀγωγὴν τῶν ἐν πᾶσι τοῖς κλάδοις τοῦ κοινωνικοῦ βίου διαδεξομένων ἡμᾶς τούτων μικρῶν πολιτῶν, καὶ ἱκανοὺς παρασκευάζει χρηστοὺς νέους, τούτου ἔστω μικρὸν δειγμα πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀπὸ τοῦ 1860 μέχρι σήμερον, ἧτοι ἐν διαστήματι ἑπτὰ καὶ ἡμίσεος ἐτῶν, ἀπολυομένων μαθητῶν, ἀναβαίνων εἰς 80, ἧτοι κατὰ μέσον ὄρον ὑπερβαίνων τοὺς 40 κατ' ἔτος, μετ' ὅλα τὰ κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη παρουσιασθέντα προσκόμματα, ἐκτὸς ἐτέρων 60, ἄλλων μὲν ἀναχωρησάντων εἰς ἀνώτερα ἐκπαιδευτήρια, ἄλλων δὲ τρεψαμένων εἰς τὰ τοῦ κοινωνικοῦ βίου ἔργα ὀλίγους μῆνας ἢ ἡμέρας πρὸ τῆς ἀπολύσεως αὐτῶν, καὶ δυναμένων ἐπίσης νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ὄφελος τῆς Σχολῆς, καθὼ εἰς αὐτὴν ὀφείλοντες τὰς πρώτας γνώσεις καὶ τὰ ἦθη αὐτῶν.

Τοιαύτη ὑπῆρξε, σεβαστὴ ὀμηγυρίς, καὶ ἡ κατὰ τὸ λῆγον τοῦτο ἔτος κατάστασις τῆς τῶν ἀρρένων Σχολῆς τῆς ἐνορίας ἡμῶν ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς φιλομούσου Κυβερνήσεως, πατρικῶς

μεριμνώσης περὶ τῆς εὐημερίας πάντων τῶν ὑποκειμένων Αὐτῇ λαῶν. Εἶθε ὁ Ὑψίστος, διὰ τῶν εὐχῶν τοῦ Πανιερωτάτου Ἱερέρχου ἡμῶν, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ἀκανθάλιστα καὶ ἀνεπηρεάστα διατηρησάι πάντα τὰ τοῦ γένους ἡμῶν ἐκπαιδευτήρια, καὶ καταπέμψαι τὴν εὐλογίαν αὐτοῦ ἐπ' αὐτά, καὶ ἐπὶ τοὺς ἐφορεύοντας καὶ συντρέχοντας πρὸς συντήρησιν αὐτῶν· τοὺς δὲ διδάσκοντας καὶ διδασκομένους ἐν αὐτοῖς φωτίσαι καὶ ἐνισχύσαι εἰς τὸ πολύμοχθον ἔργον αὐτῶν. Εἶθε!

Ἐν Σταυροδρομίῳ, τῇ 12 Φεβρουαρίου 1867.

Ὁ Σχολάρχης
Γ. ΣΟΦΟΚΛΗΣ.

SISMANOGLIO

Προσλαλιά τοῦ ἐκ τῶν Ἐφόρων Κυρίου Κ. Καραθεο-
δωρῆ κατὰ τὴν διανομὴν τῶν βραβείων τῇ 19 Φε-
βρουαρίου 1867.

Σεβασμιώτατε Δέσποτα,
καὶ Φιλόμουσος ὁμήγουρις.

Ἐπῆλθε καὶ πάλιν ἡ ἐπέτειος ἡμέρα τῆς βραβεύσεως τῶν
κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ σχολικοῦ τούτου ἔτους ἀριστευσάντων
μαθητῶν τῆς Σχολῆς ταύτης, ὑμεῖς δὲ συνήλθετε, ὅπως ἀφ'
ἑνὸς μὲν γενῆτε μάρτυρες αὐτόπται τῆς προόδου αὐτῶν, καὶ
ἀφ' ἑτέρου ἐνθαρρύνητε διδάσκοντάς τε καὶ διδασκομένους διὰ
τῆς παρουσίας ὑμῶν, ἧτις χρησιμεύει ταυτοχρόνως καὶ ὡς τρα-
νὴ ἀπόδειξις, ὅτι ἡ ἠθικὴ μόρφωσις τῆς νεολαίας ἡμῶν ἐνδια-
φέρει ὑμῖν τὰ πλεῖστα.

Κατὰ τὴν ἑναρξίν τῶν ἐξετάσεων ὁ μὲν κύριος Σχολάρχης
ἐξέθετο ἐν λεπτομερείᾳ ἅπασαν τὴν πορείαν τῆς διδασκαλίας
κατὰ τὸ ἤδη λήγον σχολικὸν ἔτος· ἀλλ' ἔθος ἐπεκράτησεν, ὅ-
πως καὶ εἰς ἐκ τῶν Ἐφόρων τῆς Σχολῆς λάβῃ τὸν λόγον κατὰ
ταύτην τὴν ἡμέραν, καὶ ἐκφράσῃ παρρησίᾳ τὴν περὶ τῶν τὴν
Σχολὴν ταύτην ἀφορώντων γνώμην τῆς Ἐφορίας, ἀπασχολήσῃ
δὲ καὶ ὑμᾶς ἐπ' ἕλιγον δι' ἀντικειμένου πρὸ πάντων ἐνδιαφέ-
ροντος τῇ Σχολῇ. Ἀμα λοιπὸν ἀρχόμενος τοῦ λόγου, οὐδόλως
δισταζῶ νὰ κηρύξω εἰς ἐπήκοον πάντων, ὅτι ἡ Σχολὴ καλῶς
διάκειται. Ἡ Ἐφορία παρισταμένη τακτικῶς εἰς τοὺς κατὰ δι-
μηνίαν ἀναγινωσκομένους ἐλέγχους τῶν μαθητῶν, συμποσου-
μένων εἰς τριακοσίους, εἶδε μὲ ἐνδόμυχον ἀνέκφραστον χαράν,
τοὺς πλείους τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ ἀριστεύοντας ἢ ἐξέχοντας. Ὅτι
δὲ ἐξέπληξε μᾶλλον τὴν Ἐφορίαν, εἶναι ἢ πρὸς τὸν Σχολάρχην
καὶ τοὺς Διδασκάλους ἐν γένει εὐπειθεῖα τῶν μαθητῶν. Τοῦτο,
Κύριοι, τὸ θεωρῶ ὡς λίαν ἀξιοσημείωτον, ἕνεκα τῆς πολυμόρφου
φύσεως τῆς ἐν τῇ Σχολῇ νεολαίας. Καὶ ταῦτα μὲν εἰρήσθησαν

πρὸς εὐθυμίαν τῆς φιλομούσου ταύτης ὁμηγύρεως, οὐχ ἤτ-
τον δὲ καὶ πρὸς τιμὴν τοῦ τε Σχολάρχου καὶ τῶν Διδα-
σκάλων.

Εἰς ἐκ τῶν δικεκριμένων ἐπὶ παιδείᾳ ὁμογενῶν, ὁ Κ. Ξ. Ζω-
γράφος, προκάτοχος ἡμῶν, διὰ λόγου ἰσχυροῦ καὶ δι' εὐφραδείας
ποιητικῆς προέτρεψε τοὺς φιλομούσους τοῦ ἔθνους ἡμῶν, ὅπως
ἐπιδαψιλεύωνται ἀφθόνως τὰς ὑπὲρ τῆς συντηρήσεως καὶ βελ-
τιώσεως τῶν ἐθνικῶν ἐκπαιδευτικῶν καθιδρυμάτων συνδρομὰς
αὐτῶν. Ἄλλος δὲ, οὐχ ἤττον σοφὸς τοῦ πρώτου, ὁ τὸ παρελθὼν
ἔτος λαλήσας ἐν ταύτῃ τῇ αἰθούσῃ Κ. Ἀλ. Καραθεοδωρῆ, ἐμ-
φορούμενος ὑπὸ ἰδεῶν πρακτικωτέρων, καὶ ὑποδεικνύων, πρὸς
τὸν αὐτὸν σκοπὸν, τὴν ἀνάγκην μονίμων καὶ στερεῶν προσό-
δων, προέτεινε τὸ ἐπωφελὲς σύστημα τοῦ ἐναποθεματικοῦ κε-
φλαίου. Καὶ τοῦ μὲν πρώτου τὸν πρὸς τὰ ἐθνικὰ ζῆλον ἐπαι-
νοῦντες, τῆς δὲ προτάσεως τοῦ δευτέρου τὸ λυσιτελὲς ἐν γένει
παραδεχόμενοι, ἀλλὰ δυσεφάρμοστον τοῦτο κρίνοντες εἰς τὰ
ἡμέτερα πράγματα, τοῦλάχιστον τό γε νῦν, ὡς ἐκ τῆς φύσεως
τῆς ἐν τῇ συνοικίᾳ ἡμῶν κοινωνίας, καὶ παραλείποντες εἰς τοὺς
διαδεξομένους ὑμᾶς, ὅπως ἐκμελετήσωσι τὴν πρότασιν ταύτην,
καὶ παραδεχθῶσιν αὐτήν, εἰ δυνατόν, ἡμεῖς περιοριζόμεθα εἰς
τὰ παρὰ ποσί, καὶ ἐκφράζομεν τὰς εὐγνωμοσύνας ἡμῶν εἰς
τοὺς καὶ πάλιν, ὡς πάντοτε, προθύμως συνδραμόντας φιλομού-
σους καὶ φιλοκάλους ὁμογενεῖς πρὸς ἐξοικονομήσιν τῶν ἀναγκῶν
τοῦ ἡμετέρου καθιδρύματος. Ποιῶ δ' ἐν τούτοις γνωστὸν εἰς τὴν
φιλόμουσον ταύτην συνέλευσιν, ὅτι προστετέθησαν κατὰ τοῦτο τὸ
ἔτος καὶ δύο ἔτεροι μετὰ τῶν δωρητῶν τῆς Σχολῆς, ἡ Α. Ἐξο-
χότης ὁ Στρατηγὸς Ἰγνατιέφφ, προσενεγκῶν εἴκοσι ὀθωμανικὰς
λίρας, ὅπως αὐταὶ πρῶται χρησιμεύσωσιν ὡς ἐναποθεματικὸν
κεφάλαιον, καὶ ἡ Κ. Ἐριφίλη Φ. Βερνουδάκη, προσενεγκούσα
καὶ αὕτη 23 ὀθωμανικὰς λίρας πρὸς μνημόσυνον τοῦ ἀποβιώ-
σαντος αὐτῆς συζύγου Φραγκούλη Βερνουδάκη. Ἄπαντα δὲ τὰ
δωμάτια τῶν δωρητῶν, τοῦ τῆς Κυρίας Ἐμ. Σκυλίτση προεξ-
άρχοντος, κατεχωρήθησαν ἐν τῇ βίβλῳ τῶν δωρητῶν τῆς Σχο-
λῆς, τὸ δὲ τοῦ μακαρίτου Κοζῆ Ἀγελάσου ἕνεκα τοῦ ὑπὸ τῆς
συζύγου αὐτοῦ Κ. Βιεροῦς εἰς αἰωνίαν αὐτοῦ μνημὴν δωρηθέν-
τος ποσοῦ τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα ὀθωμανικῶν λιρῶν, κατε-
γράφη χρυσοῖς γράμμασιν ἐν τῷ Πίνακι τῶν Εὐεργετῶν τῆς
Σχολῆς. Τὸ ἀληθὲς εἶναι, ὅτι ἡ Σχολὴ ἡμῶν εὐημερεῖ, καὶ προ-

βαίνει, βραδέως μὲν, ἀλλὰ προβαίνει. Ταῦτα προθέμενος ἄρχομαι τοῦ θεματός μου.

Πρὸ τινων ἤδη ἔτων ὁ Κ. Ἀλ. Καραθεοδωρῆ, λαμβάνων τὴν πρωτοβουλίαν ἐπὶ τῆς ἀνάγκης μεταρρυθμίσεώς τινος ἐπὶ τῆς διδακτικῆς μεθόδου, πρὸ πάντων διὰ τὴν ἐκμάθησιν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἀνέγνω ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου σπουδαιότατον ὑπόμνημα ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου· καὶ εἰς τὸν κατὰ τὸ παρελθὸν δὲ ἔτος ἀπαγγεληθέντα ἐνταῦθα λόγον αὐτοῦ, τελευταίων προσέθετό τινα ἐν παρόδῳ, ὑποδεικνύων τὴν ἀνάγκην ταύτην καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν Σχολῆν. Τὸ ἀντικείμενον τοῦτο τῆς διδακτικῆς μεταρρυθμίσεως, ὡς λίαν σπουδαῖον καὶ τὰ πλείστα ἐνδιαφέρον τῷ καθιδρύματι τούτῳ, θέλει ἀπασχολῆσαι ἡμᾶς σήμερον· διὸ καὶ ἐπικαλοῦμαι τὴν προσοχὴν ὑμῶν. Εὐελπισῶ δέ, ὅτι ἡ φιλόμουσος δουλγυρίς θέλει με ἀξιώσει τῆς ἐπιεικείας τῆς, ἐὰν δὲν δυνηθῶ νὰ ἀναπτύξω δεόντως τὸ θέμα μου.

Ἄπαντες ἠξυρόμεν, Κύριοι, ὅτι ἡ ἀνέκαθεν ἐν χρήσει διδασκαλία τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης εἰς ἅπαντα τὰ Σχολεῖα ἄρχεται πρῶτον ἀπὸ τὴν ἐκμάθησιν τῆς Γραμματικῆς καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν ἑκτασίαν· εἰς τοὺς παλαιότερους δὲ χρόνους, δηλ. ὅτε ἐγὼ ἐμαθήτευον, οἱ μαθηταὶ ἐχρῶσθον νὰ μανθάνωσιν ἐκ στήθους ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐξηγήσεως, ὁλόκληρον τὴν Γραμματικὴν τοῦ Λασκάρεως ἢ τοῦ Ματθαίου· τοῦτο ἀπῆται τοῦλάχιστον ἐν ἔτος ὁλόκληρον. Ἐπειτα ἐγένετο ἑναρξίς ἐξηγήσεως μικρῶν τινων ἑλληνικῶν βιβλίων, ἤρχιζε δὲ ταυτοχρόνως καὶ ἡ ἐφαρμογὴ τῆς Γραμματικῆς, τὴν ὁποίαν ἐγίνωσκε μὲν ὁ μαθητὴς ἐκ στήθους, ἀλλ' οὐδόλως ἠννόει· ἦτοι ἡ τεχνολογία μεθ' ὧν τῶν ἀπειραριθμῶν κανόνων καὶ τῶν ἐξαιρέσεων αὐτῶν, τῶν ἀνηκόντων λέγω εἰς τε τὰς κλίσεις τῶν ὀνομάτων καὶ εἰς τοὺς σχηματισμοὺς τῶν ῥημάτων, ἔργον ἀληθῶς δυσχερέστατον, καὶ μάλιστα διὰ παιδᾶς ἀνήλικας, οἱ ὅποιοι ἂν καὶ διὰ τῆς πολυχρονίου τριβῆς ἐμάνθανον, τέλος πάντων, ἵνα ἐφαρμόζωσι μηχανικῶς πῶς τοὺς εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν διαφόρων χρόνων ἀνήκοντας κανόνας, ἐποίουσαν ὅμως τοῦτο ἄνευ γνώσεως τῆς σημασίας αὐτῶν. Ἴδου ἐν παράδειγμα· εἰς τινὰ ῥήματα ἐκτὸς τοῦ κοινοῦ παρακειμένου ὑπάρχει καὶ εἰς ἄττικός· ὁ περὶ τούτου κανὼν ἔχει ὡς ἐξῆς· «ὅτε τὸ ῥῆμα ἄρχεται ἀπὸ τῶν μεταβολικῶν φωηέντων α, ε, ο, οἱ Ἀττικοὶ ποιοῦσιν ἴδιον παρακει-

μενον ἐνεργητικόν, παθητικὸν καὶ μέσον, τὰ ἄρκτηκὰ δύο γράμματα τοῦ ἐνεστώτος προστιθέντες τῷ κοινῷ παρακειμένῳ, καὶ τὴν τρίτην συλλαβὴν συστέλλοτες τοῦ τετρασυλλάβου, εἰ μακρὰ εἴη· οἷον ἀκοῶω, ἤκουκα κοινῶς καὶ ἀκήκοα Ἀττικῶς κ.λ. Ὅπόσους τοιοῦτους κανόνας ὤφειλον νὰ ἀποστηθίζωσι παῖδες ἀνήλικες! Μετὰ δὲ πολυχρόνιον τριβὴν εἰς τὴν τεχνολογίαν, τὸ φρόνητρον τῶν σπουδαζόντων, ἤρχετο ἡ σύνταξις καὶ ἡ γραμματικὴ ἀνάλυσις τῶν ἀναγνωσκομένων χωρίων, πεζογράφων καὶ ποιητῶν, τὰ ὅποια χωρὶα βεβαίως ἦσαν λίαν βραχέα, τοῦ πλείσου χρόνου δαπανωμένου εἰς τὴν τεχνολογίαν καὶ τὴν σύνταξιν. Ὅταν δὲ ὁ μαθητὴς μετὰ μακρὰν καὶ πολύμοχθον τριβὴν καὶ ἐξάσκησιν, ἐγένετο ἀρκούντως ἐγκρατὴς τῶν κανόνων τῆς τεχνολογίας καὶ τῆς γραμματικῆς ἀναλύσεως, ἐλογίζετο τελειοδιδάκτος, εἰ καὶ ἀμυδρὰν μόνον γνῶσιν ἔχων τῶν λογογράφων καὶ τῶν ποιητῶν. Καὶ πιθανὸν ὁ τοιοῦτος νὰ ᾖ καλός, ὡς ἔλεγον, γραμματικός, ἀλλὰ βεβαίως τὴν Ἑλληνικὴν γλώσσαν ὀλίγον ἐγίνωσκεν, ἀπασχολήσας ἑαυτὸν καθ' ἅπασαν τὴν ἐν τῇ Σχολῇ πορείαν του εἰς τὴν ἐκμάθησιν μᾶλλον τῶν κανόνων καὶ τῆς γραμματικῆς ἀναλύσεως, ἢ εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν συγγραφέων· εἰ δὲ καὶ μικρὰ τινα ἀνέγνω, ἐποίησε τοῦτο, οὐχὶ ὅπως νοήσῃ δεόντως τὸν συγγραφέα, ἀλλ' ἵνα ἐφαρμόσῃ ἐπὶ τῶν ἀναγνωσκομένων τοὺς τῆς Γραμματικῆς κανόνας. Στερούμενος δὲ μακρῶν ἀναγνώσεων, οὐδόλως ἠδύνατο νὰ ἀντιλαμβάνηται, καὶ ἐκτιμᾷ τὰς ἰδιαζούσας καλλονὰς τῆς Ἑλλ. γλώσσης, ἐφιστῶν ἰδίως τὴν προσοχὴν του εἰς τὸ δεῖνα ἢ δαῖνα χωρίον τοῦ Ὀμήρου, τοῦ Αἰσχύλου, τοῦ Θουκυδίδου ἢ τοῦ Δημοσθένους διὰ τὸ ζωγραφικόν, τὴν καλλιπέειαν, τὴν ἰσχὴν ἢ τὸ ὕψος· ἢ, ἄλλως, ἔπρεπε νὰ ἐνδιατριβῇ ἐπὶ δέκα καὶ δώδεκα ἔτη ἐν τῇ Σχολῇ, ὅπως λάβῃ καιρὸν ἵνα μελετήσῃ ἐπὶ μακρότερον τοὺς Συγγραφεῖς· ἀλλ' ἐν γένει, μετὰ δαπάνην πολυτίμου μακροῦ χρόνου ἐξήρχετο τῆς Σχολῆς φέρων μὲν τὸν τίτλον, καλὸς γραμματικός, λίαν δὲ περιορισμένην γνῶσιν ἔχων τῆς γλώσσης. Ὁ τρόπος οὗτος τῆς διδασκαλίας μετερρυθμίθη κατὰ τι εἰς τοὺς νεωτέρους χρόνους, ἀλλ' ἡ βᾶσις τῆς διδασκαλίας ἔμεινεν ἡ αὐτὴ, διὸ καὶ τὰ αὐτὰ ἐλλείμματα ἀναφαίνονται καὶ σήμερον, ἂν ὅχι καὶ μεγαλύτερα. Διότι εἰς τοὺς παλαιούς χρόνους μόνη ἡ γνῶσις τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἤρκει εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς τότε κοινωνίας· ἐν ᾧ ἡ ἡμετέρα ἐποχὴ ἔχει ἀξίω-

σεις πολλῶ πλείους. Ἡ νεολαία ἡμῶν ἐκτὸς τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων δέον, ἵνα ἢ ἐξησκημένη καὶ εἰς ξένας γλώσσας καὶ εἰς διαφοροῦς ἄλλας ἐπιστήμης, δι' ὁποιοῦνδήποτε ἔργον καὶ ἂν ἢ προωρισμένη ἕνεκα τούτου ἢ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης σπουδῆ καθίσταται ἀτελής· ἔτι περισσότερο. Δέον ὅθεν ἵνα ἀναζητήσωμεν τὴν θεραπείαν τῆς ἐπιβλαβοῦς ταύτης ἀνωμαλίας διὰ τινος ριζικῆς μεταρρυθμίσεως ἐπὶ τῆς διδασκτικῆς μεθόδου, ὥστε οἱ μαθηταὶ ἐν βραχυτέρῳ χρόνῳ νὰ διδάσκωνται, καὶ μανθάνωσι πλείοτερα. Καὶ τοσούτῳ μᾶλλον χρεωστοῦμεν, ἵνα ποιήσωμεν τοῦτο, καθ' ὅσον τὸ χαρακτηρίζον τὴν νῦν ἐποχὴν εἶναι ἢ μετὰ φειδωλίας χρῆσις τοῦ χρόνου. Ἀκαταλόγιστοι προσπάθειαι καὶ σπουδαὶ καταβάλλονται ἀδιακόπως ὑπὸ τῶν σοφῶν τοῦ τε παλαιοῦ καὶ τοῦ νέου κόσμου πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον. Ως ἀποτελέσματα δὲ περιφανῆ τῆς σπουδῆς ταύτης ἀναφέρω μόνον τὴν τοῦ ἀτμοῦ καὶ τοῦ ηλεκτρικοῦ τηλεγράφου χρῆσιν, ὧν ἡ ἀνακάλυψις μετεμόρφωσεν ὅλως τὴν κοινωνίαν, καὶ ἐπέχεεν ἐν αὐτῇ πλοῦτῃ μεγάλα. Ἡ μετ' οἰκονομίας χρῆσις τοῦ χρόνου, Κύριοι, οὐχὶ μόνον φέρει τὸν πλοῦτον, ἀλλὰ δέον ἵνα λογίζεται καὶ ὡς ἀληθῆς παράτασις τοῦ βίου, διότι ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου καταμετρεῖται μᾶλλον διὰ τῆς πληθούς τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ, ἢ διὰ μόνου τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐτῶν τῆς ζωῆς του. Ὁ ἐν διαστήματι ἑνὸς μηνὸς ἐκπληρώσας ἐργασίαν δύο ἢ τριῶν μηνῶν, δικαίως δύναται νὰ λογισθῆ, ὅτι ἀνθ' ἑνὸς δύο ἢ τριῶν ἐξήσε μηνῶν· τὸ πρᾶγμα εἶναι σαφέστατον· ἡμεῖς δυστυχῶς δὲν ἐμάθομεν εἰσέτι νὰ ἐκτιμῶμεν δεόντως τὴν ἀξίαν τοῦ χρόνου.— Ἄλλ' ἐπανέρχομαι εἰς τὸ θέμα μου.

Ἐκ τῶν ὧν εἶπον ἀνωτέρω γίνεται δῆλον, ὅτι διὰ τῆς ἐνεργώσεως διδασκτικῆς μεθόδου, εἰ καὶ δαπανῶμεν τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου εἰς τὴν τῆς Ἑλλ. γλώσσης μάθησιν, οὔτε αὐτὴν καλῶς ἐκμανθάνομεν, ἀλλ' οὔτε διὰ τῶν λοιπῶν ἐπιστημῶν τὴν προπαίδειν μὲν εἰς ὁ ἀναγκαῖος ὕλικός· κυριῶς ἐπὶ τῆς μετὰ φειδωλίας χρήσεως τοῦ χρόνου. Οὐδ' ὁλως προτίθεμαι, Κύριοι, νὰ ἐκθέσω σήμερον πλήρως σύστημα τῆς μεθόδου ταύτης· τοῦτο εἶναι ἔργον τῶν λογίων ἡμῶν, ἀλλ' ἀναφέρω μόνον τὰς βάσεις. Ἡ μέθοδος αὕτη σύγκειται ἐκ τῆς μακρᾶς ἀναγνώσεως τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων, τῆς γραφικῆς γυμνάσεως

καὶ μιᾶς Γραμματικῆς στοιχειώδους. Ὁ νέος γινώσκων τὰ στοιχειώδη μέρη τῆς Γραμματικῆς, ἦτοι τὰ μέρη τοῦ λόγου, τὰς κλίσεις τῶν ὀνομάτων καὶ τοὺς σχηματισμοὺς τῶν ῥημάτων, δύναται ἐν βραχυτέρῳ χρόνῳ νὰ λάβῃ πλείοτερον γινώσκων τῶν συγγραφέων διὰ τῆς μακρᾶς ἀναγνώσεως καὶ διὰ τῆς γραπτῆς ἐξηγήσεως· γυμνάζεται δὲ ἐγκαίρως καὶ εἰς τὸ νὰ γράφῃ καλῶς τὴν γλώσσάν του, μανθάνει καὶ τὴν ὀρθογραφίαν, χωρὶς νὰ δαπανᾷ μάτην τὸν καιρὸν του εἰς τὸ νὰ ἐκστηθίζῃ τὰ φιλούμενα καὶ τοὺς λοιποὺς εἰς αὐτὴν ἀναγομένους κανόνας, εἰς τῶν ὑποίων τὴν ἐκμάθησιν ἀφοῦ μοχθήσωμεν οὐκ ὀλίγον, τοὺς λησμονοῦμεν, καὶ δὲν μᾶς μένει εἰμὴ ἢ πράξις. Ἐξαιρουμένων τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος λογίων, μόνον εὐάριθμοί τινες, ἵνα μὴ εἰπωσὺδεῖς, ἐκ τῶν ἐνταῦθα περισταμένων, γινώσκουσι τὸν λόγον, δι' οὗ ἢ παρακλήγουσιν τῆς γενικῆς τῶν εἰς ὠν ὀνομάτων τῆς περιτοσὺλλάξου κλίσεως ποτὲ μὲν γράφεται διὰ τοῦ ο, ποτὲ δὲ διὰ τοῦ ω (ὡς ἀγκῶν ἀγκῶρος, ἀμπελῶν ἀμπελῶρος, Χαλκηδῶν Χαλκηδόρος, ἀπὼν ἀπόντος, Ξεροφῶν Ξεροφῶντος κτλ.). Ἄλλως, δὲν μανθάνομεν οὕτω καὶ τὰς ξένας γλώσσας· πόσοι δὲν ὀμιλοῦσι καὶ γράφουσι τὴν Γαλλικὴν γλώσσαν π. χ. ἀρκούντως ὀρθά, χωρὶς νὰ γνωρίζωσι τὰς λεπτομερείας τῆς Γραμματικῆς, τὴν ὁποῖαν μόνον οἱ ἐκ συστήματος φιλόλογοι καὶ οἱ μεγάλοι συγγραφεῖς ἐντελῶς ἐξικριβόνουσιν; Ὅσοι δὲ σκοπὸν ἔχουσι νὰ γίνωσι λόγοι καὶ φιλόλογοι, γεγυμνασμένοι ἤδη εἰς τὸ πρακτικὸν μέρος, δύναται εὐχερέστερον νὰ ἐξερευνήσωσι καὶ ἐκμάθωσι τὰ μυστήρια τοῦ θαυμασίου μηχανισμοῦ τῆς γλώσσης ἡμῶν. Δὲν ἀνοῦμαι, Κύριοι, ὅτι εἶναι καλὸν καὶ ἄριστον τὸ νὰ κατέχη τις ἐντελῶς μιᾶς ἐπιστήμης τὴν τε θεωρίαν καὶ τὴν πράξιν· ἀλλ' ὡς πρὸς τὸν κοινὸν βίον, ἐὰν ἢ ἀνάγκη νὰ ἐλλείπη τις εἰς τὸ ἐν ἐκ τῶν δύο, κάλλιον νὰ χωλαίνῃ ὅπως οὖν εἰς τὴν θεωρίαν, καὶ νὰ κατέχη καλῶς τὸ πρακτικὸν μέρος. Ὅσον τὸ ἀπὸ μέρους μου προθυμότερον ἤθελον πλεῦσαι ἐπὶ πλοῖου διοικουμένου ὑπὸ πλοιάρχου ἐλλειπεῖς μὲν γνώσεις ἔχοντος τῆς θεωρίας τῆς θαλασσοπλοικῆς ἐπιστήμης, ἐμπείρου ὅμως περὶ τὸ θαλασσοπλοεῖν, καὶ ἐντελῶς γνωρίζοντος τὰς θαλάσσας, ἢ ἐπὶ πλοῖου διοικουμένου ὑπὸ ἐντελοῦς καὶ τελειοδιδάκτου ἐπιστήμονος, ἀλλὰ μικρὰν πείραν ἔχοντος τῶν θαλασσῶν. Ἄλλ' ἴδωμεν, ἐὰν ἢ τοιαύτη πρακτικότερα μέθοδος ἀρμόζῃ τῷ καθιδρύματι τούτῳ. Ἡ Σχολὴ αὕτη,

Κύριοι, οὐδόλως προώρισται, ἵνα ἀναδεικνύη φιλόλογος ἢ λογιῶν τελειοδιδάκτους, ἀλλ' ἵνα σχηματίζη καλοῦς πολίτας, γινώσκοντας ἀρκούντως τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα, γράφοντας καλῶς καὶ ὀρθογραφούντας τὴν γλῶσσαν αὐτῶν, ἐξασκημένους εἰς τινὰς ξένας γλώσσας, ὧν ἡ ἐκμάθησις κατέστη σήμερον τῆς πρώτης ἀνάγκης, καὶ κεκτημένους ἀπάσας τὰς λοιπὰς γνώσεις, ὅσας ἡ νῦν ἐποχὴ ἀπαιτεῖ, ὅπως ἀπολυόμενοι τῆς Σχολῆς, καὶ εἰσερχόμενοι εἰς τὴν κοινωνίαν καθέξωσιν ἐπαξίως ἐν αὐτῇ τὴν θέσιν αὐτῶν, ὅποιον καὶ ἂν ᾖ τὸ ἐπάγγελμα, ὅπερ ἤθελον ἀσπασθῆ. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον διδάσκονται ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ, παρὰ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ Ἱστορίαν, ἡ Γεωγραφία, ἡ Κοσμογραφία, ἡ Κατήχησις, ἡ Ἰερὰ Ἱστορία, ἡ Γενικὴ Ἱστορία, ἡ Μυθολογία, ἡ Ἀρχαιολογία, τὰ Στοιχειώδη Μαθηματικά, ἡ Τουρκικὴ καὶ ἡ Γαλλικὴ γλῶσσα, ἡ Καλλιγραφία καὶ ἡ Διπλογραφία. Ταῦτα δὲ πάντα ἐκμανθάνονται ἐν τῷ ὀρισμένῳ χρόνῳ τῶν πέντε ἐτῶν, μέγα δὲ μέρος τοῦ χρόνου τούτου δαπανᾷται εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν κανόνων καὶ τῆς γραμματικῆς ἀναλύσεως· ἀμφοτέρω δὲ ταῦτα ἀντὶ τὸ διευκολύνωσι τὴν τῶν Συγγραφέων κατάληψιν, γίνονται πρόσκομμα εἰς τὴν ἀπαιτουμένην ἀνάγνωσιν, ὥστε εἰς τὸ τέλος τῆς πενταετίας οἱ ἀπολυόμενοι μαθηταὶ λίαν περιορισμένην ἰδέαν ἔχουσι περὶ τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων, ἕνεκα ἀνεπαρκούς ἀναγνώσεως. Πῶς θέλετε νὰ ἐννοήσῃ τις εὐχερῶς τὸν Ὀμηρον, τὸν Θουκυδίδην, τὸν Δημοσθένην καὶ τοὺς λοιποὺς λογογράφους καὶ ποιητάς, νὰ ἐκτιμήσῃ δὲ καὶ τὰ διακεκριμένα χωρία, τὰ ὁποῖα ἐναργέστερον δεικνύουσι τὰς ἀρετὰς ἐκάστου, τὴν ῥητορικὴν δεινότητα τοῦ ἑνός, τὸ σύντονον τῆς ἐκφράσεως τοῦ ἄλλου, τὴν ἰσχὺν καὶ τὸ ὕψος τοῦ λόγου τοῦ τρίτου, τὸ ζωγραφικὸν τοῦ τετάρτου, τὸ γλαφυρὸν καὶ χάριεν τοῦ πέμπτου κλπ., πῶς δύναται, λέγων νὰ ἔχη τις, ἔστω καὶ μικρὰν ἰδέαν ἀπάντων τούτων ἄνευ ἀναγνώσεως, καὶ ἀναγνώσεως μακρᾶς; Ὅ,τι δὲ εἶναι λυπηρὸν, τὰ ἀναγνωσκόμενα ἐκ τῶν διαφόρων συγγραφέων καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς ἀνωτέραις Σχολαῖς ἡμῶν εἰσὶ τυπικά· οἷον, τὰ δύο πρώτα βιβλία τοῦ Ὀμήρου, ἡ πρώτη καὶ ἡ δευτέρα συγγραφή τοῦ Θουκυδίδου, οἱ Ὀλυμπιακοὶ καὶ ὁ περὶ τοῦ στεφάνου λόγος τοῦ Δημοσθένους, καὶ οὕτω καθεξῆς. Αὐτὸς δὲ ὁ τελευταῖος, τὸ μοναδικὸν τοῦτο ἀριστοῦργημα τῆς ῥητορικῆς τέχνης, δικελιζόμενος ὁ δύστηνος ἀνηλεῶς εἰς χίλια τεμάχια, ὅπως διευ-

κολυθῆ ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ἀπεράντων κανόνων καὶ τῆς γραμματικῆς ἀναλύσεως, ἀπόλλυσιν ἅπαν αὐτοῦ τὸ ὕψος καὶ τὸ κάλλος.

Εἶναι ἀληθῶς ἀπορίας ἄξιον, ὅτι ὁ κατὰ Μειδίου λόγος τοῦ Δημοσθένους, εἰ καὶ μοναδικὸς ὡς πρὸς τὴν δεινότητα τοῦ λόγου, οὐδέποτε ἀνεγνώσθη εἰς οὐδὲν ἐκ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων, οὐδ' εἰς αὐτὰ τὰ ἀνώτερα. Ἀλλὰ πῶς, πρὸς Θεοῦ, γινώσιν τινὰ ἐπωσοῦν βάσιμον περὶ τῶν ἀρετῶν ἐκάστου συγγραφέως δύναμεθα νὰ ἔχωμεν, χωρὶς νὰ λάβωμεν τὴν ἀνήκουσαν συγκοινωνίαν μετ' αὐτῶν; ἡ δὲ συγκοινωνία αὕτη πῶς ἄλλως δύναται νὰ γείνη, εἰμὴ διὰ τῆς ἀναγνώσεως τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν; Πρὸς Θεραπειῶν τῶν ἐλλείψεων τούτων, ἐγένετο σκέψις, ὅπως ἡ περίοδος τῆς διδασκαλίας τῆς Σχολῆς ἡμῶν ἐπεκταθῆ ἐπὶ ἕν ἔτος· ἀλλὰ μὲ τὴν ἐπικρατούσαν διδασκαλικὴν μέθοδον οὐδ' ἡ πρόσθεσις τοῦ ἑνός ἔτους ἤθελον ἐπιφέρει αἰσθητὴν βελτίωσιν· ἄλλως, καὶ αἱ ἐτήσιοι δαπάναι ἤθελον ἀναγκάτως ἀυξηθῆ, ἐνῶ, ἐν ἐκ τῶν μελημάτων τῆς κατὰ καιρὸν Ἐφορίας εἶναι καὶ ἡ ἐπὶ τὸ οἰκονομικώτερον διατήρησις τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ τούτου καθιδρύματος. Ἀνάγκη ὅθεν ἵνα γενῆ παραδεκτὴ ἡ κατάλληλος μεταρρυθμισίς εἰς τὴν διδασκαλικὴν μέθοδον πρὸς διόρθωσιν τῶν ἀνωμάλως ἐχόντων. Ὁ ἡμέτερος Σχολάρχης, τελειοποιῶν τὸ ἀνεκάθεν τῆς διδασκαλίας σύστημα, παρεδέξατο ἀπὸ τινῶν ἐτῶν ὡς δοκίμιον τὴν μακρὰν ἀνάγνωσιν, ἧς τὰ εὐχάριστα ἀποτελέσματα ἐφάνησαν ἤδη εἰς τὰς τελευταίας ἐξετάσεις· ἀλλ' ἵνα τὸ σύστημα τοῦτο καταστῆ ἐντελῶς παραδεκτόν, δεόν ἵνα πρῶτον μελετηθῆ ἐμβριθῶς, τὰ δὲ καθέκαστα αὐτοῦ ὀρισθῶσι μετὰ τῶν ἀναγκαίων ἀναπτύξεων. Ὁ Φιλολογικὸς ἡμῶν Σύλλογος ἐπελήφθη ἤδη πρὸ πολλοῦ τοῦ λίαν ἐνδιαφέροντος ἀντικειμένου τούτου, πρὸς σπουδὴν καὶ μελέτην τοῦ ὁποίου ὠνόμασε καὶ Ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν μάλᾳ διακεκριμένων ἐπὶ παιδείᾳ Μελῶν αὐτοῦ· οὐδεμίᾳ δὲ ἀμφιβολίᾳ, ὅτι ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη δὲν θέλει βραδύνει νὰ ἐπιστήσῃ ἅπασαν αὐτῆς τὴν προσοχὴν ἐπὶ θέματος τοσοῦτω σπουδαίου, καὶ θέλει μᾶς ὑποβάλλει τὰς σοφὰς μελέτας αὐτῆς. Ἐκρινὰ ἀναγκαῖον νὰ ἐκθέσω ταῦτα σήμερον ἐνώπιον τῶν γονέων τῶν ἐνταῦθα μαθητευόντων, διότι εἰς δῆθεν γονεὺς ἀνεφέρθη εἰς τὴν Ἐφορίαν, κακίζων ὅτι τὸ τέκνον του ἀναγινώσκει πολλὰ, ἄνευ λεπτομεροῦς γραμματικῆς ἀναπτύξεως, λησμονῶν ὅτι σκοπὸς τῆς ἐν ταύτῃ τῇ Σχολῇ ἐκπαιδεύσεως τῶν

παιδῶν εἶναι νὰ μάθωσι νὰ ἐννοῶσι καλῶς τοὺς Ἕλληνας συγγραφεῖς, ὡς τὸ κυριώτατον χαρακτηριστικὸν τῆς ἐκμαθήσεως τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης· ἄλλως, ὁ φιλοπονώτατος ἡμῶν Σχολάρχης ποιεῖ τοῦτο, οὐδόλως πρκαμελῶν τὴν συνήθη διδασκαλίαν.

Στρέφων ἤδη τὸν λόγον πρὸς ὑμᾶς, φίλτατοι νέοι, τοὺς διεκπεραιώσαντας τὴν σχολικὴν πορείαν τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ ἀπολυμένους σήμερον τῆς Σχολῆς ταύτης, ὅπως εἰσέλθητε εἰς τὸ εὐρὸν στάδιον τῆς κοινωνίας, καὶ σχηματίσθε τὴν νέαν γενεάν, συμβουλευθῶ ὑμῖν, ἵνα, ὅποιανδήποτε καὶ ἂν ᾖ τὸ ἐπάγγελμα ὑμῶν, μὴ ἀμελήτε τὴν ἀνάγνωσιν τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων. Ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα, ὡς εἶπον καὶ ἄλλοτε, εἶναι τὸ τιμαλφέστερον κληροδότημα, τὸ ὁποῖον ἀφῆκαν ἡμῖν οἱ πρόγονοι ἡμῶν. Τὰ ἀγάλματα, τὰ ἀνάγλυφα, αἱ γῆλι καὶ ἐν γένει τὰ ἀρχαῖα καλλιτεχνήματα φθείρονται, καὶ καταβρέουσι ὑπὸ τῆς ἀναποδράστου ἐπιρρείας τοῦ πανδαμάτορος χρόνου, ἡ γλῶσσα ὅμως μένει ἀθάνατος. Ἡ συνεχὴς ἀνάγνωσις τῶν λογογράφων καὶ ποιητῶν οὐχὶ μόνον θέλει ἐνισχύει, καὶ ὀξύνει τὸν νοῦν ἡμῶν, καθιστῶσα αὐτὸν κατάλληλον πρὸς πᾶν ἔργον, ἀλλὰ καὶ καθ' ἡμέραν θέλει ὑπενθυμίζει ὑμῖν ἅπαντα τὰ προσόντα, τὰ ὁποῖα καθιστῶσι τὸν ἄνθρωπον ἐνάρετον, φιλοπάτριδα, καὶ ἐν γένει καλὸν πολίτην· ὅταν δὲ πλουτῆτε ἕκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ ἐπιτηδεύματι, μέμνησθε τοῦ Πινδάρου λέγοντος· « ὁ πλοῦτος εὐρυσθενής, ὅταν τις ἀρετῆ κεκραμὸν καθραῖ βροτῆσις ἀνὴρ, πότμου παραδόντος, αὐτὸν ἀνάγη πολυφίλον ἐπέταν· » ἐὰν θέλητε νὰ ἀκούσθετε παρὰ πάντων τό, ἀληθῶς χρηστὸς πολίτης.

Σὺ δέ, Σεβάσμιε Ἱεράρχα, δὸς αὐτοῖς τὰς εὐλογίας σου, καὶ ἐπικαλοῦ ἐπ' αὐτοὺς τὴν εὐδοκίαν τοῦ Θεοῦ, ὅπως φωτίζη αὐτοὺς, καὶ διευθύνῃ τὰ βήματα αὐτῶν, ἵνα ἐδραῖοι ἐν τῇ πίσει τῶν Πατέρων αὐτῶν βρῖνωσι στερεῶ τῷ βήματι τὴν εὐθείαν ὁδόν, τὴν ἄγουσαν εἰς τὴν ἀληθῆ εὐδαιμονίαν.

Οἱ κατὰ τὰς ἐξετάσεις ταύτας ἀπολυθέντες μαθηταί

- | | |
|----------------------|----------------------|
| Ζαχαρίας Ζαχάρωφ | Νικ. Περιστερόπουλος |
| Ἀχιλλεὺς Σακελλαρίου | Ἀλέξ. Βασιλείου |
| Ἀχιλλεὺς Ἀνδρέου | Σάββας Σαραφογλους |
| Νικόλαος Ζήσης | Ἰω. Τζάβρας |
| Κωστ. Ἐμμανουήλ | Ῥοδ. Χρυσολέων |
| Ἰω. Σταμέλος | Ἡρ. Φωτίου |
| Θ. Οἰκονομίδης | Κωστ. Αἰβαζίδης |
| Κωστ. Ὀθωναῖος | Νικ. Συμπυράκης |
| Νικόλ. Λαμπρινός | Γ. Τριανταφύλλης |
| Α. Ἰωαννίδης | Κωστ. Βαμβάκης |
| Πέτρος Ξαρθόπουλος | Χ. Δρομοκαίτης |
| Γεώρ. Κυριακοῦ | Μ. Μιτυληναῖος |
| Ἄρ. Μιχαήλ | Γ. Μπελιτῆς |
- καὶ Λεωνίδας Νικολαΐδης.

Οἱ βραβευθέντες μαθηταί τῆς Ἑλληνικῆς Σχολῆς.

ΕΚ ΤΩΝ ΑΠΟΛΥΟΜΕΝΩΝ.

Ἀριστεύοντες.

- | | |
|------------------|------------------|
| Ζαχ. Ζαχάρωφ | Κωστ. Βαμβάκης |
| Ἀχ. Ἀνδρέου | Μ. Μιτυληναῖος |
| Ἰω. Σταμέλος | Κωστ. Αἰβαζίδης. |
| Γ. Τριανταφύλλης | |

Εὐδοκιμοῦντες.

- | | |
|--------------------|---------------------|
| Νικόλ. Ζήσης | Ἀλ. Βασιλείου |
| Θεόδ. Οἰκονομίδης | Ἰωάννης Τζάβρας |
| Κωστ. Ὀθωναῖος | Ῥοδόλφος Χρυσολέων |
| Πέτρος Ξαρθόπουλος | Ἡρακλῆς Φωτίου |
| Ἄρ. Μιχαήλ | Νικ. Συμπυράκης |
| Ν. Περιστερόπουλος | Χρῆστος Δρομοκαίτης |

καὶ κατὰ β'. λόγον

- | | |
|-----------------|-----------------------|
| Ἀχ. Σακελλαρίου | καὶ Κωστῆς Ἐμμανουήλ. |
|-----------------|-----------------------|

ΕΚ ΤΩΝ ΤΗΣ Β'. ΤΑΞΕΩΣ.

Αριστεύοντες.

| | |
|---------------------|------------------|
| Γ. Φωτάκης | Λεων. Λαδόπουλος |
| Βασ. Σπύρου Νατόλης | Δημ. Ψάθης |
| Ίω. Βασιλειάδης | Νικ. Μαρής |
| Παν. Βαλλιάνος | Πέτρ. Τσίπης |
| Τιμ. Φραντσέτης | Νικ. Πηλείδης. |

Ευδοκιμούντες.

| | |
|----------------|-------------------|
| Γ. Βεζύρης | Κωνστ. Πιρνέξ |
| Β. Σπραφιανός | Γεώργ. Φουντούκος |
| Κωνστ. Χρήστου | Νικ. Ζωγράφος |
| Κωνστ. Πίσσας | Γεώργ. Δεκαβάλλας |
| Πέτρος Σάρδης | Νικολ. Δοανίδης |
| Δημ. Μοστράτος | Άλέξ. Βαμβάκης. |

ΕΚ ΤΩΝ ΤΗΣ Γ'.

Αριστεύοντες.

| | |
|------------------|----------------------|
| Κωνστ. Ψυλλιάκου | Μιχ. Λάσκαρις |
| Ν. Κουμαριανός | Χριστ. Ίακώβου |
| Άλ. Πρατσάνος | Κωνστ. Τριανταφύλλης |
| Στ. Νικολάου | Άχιλ. Βαλσαμάκης |
| Νικ. Όχάννης | Ίωάννης Στυλιανού. |

Ευδοκιμούντες.

| | |
|-------------------|--------------------|
| Ήλ. Βιτάλης | Μιλτιάδ. Εύγενικοῦ |
| Δημήτρ. Αντωνίου | Κυρ. Χρήστου |
| Μιχ. Εμμανουήλ | Ίωάν. Παπαζιδης |
| Άγαθ. Ανδρέου | Άχιλ. Πιρνέξ |
| Άγαμ. Μιχαήλ | Άχιλ. Μανταβίνος |
| Γεώργ. Σαρόπουλος | Ίω. Μαυράκης |
| Άνδρ. Χαραλάμπου | Άλέξ. Πράσινας |
| Παναγ. Μανιάς | Νικ. Βιτάλης |

καὶ Περικλῆς Δημητρακόπουλος.

ΕΚ ΤΩΝ ΤΗΣ Δ'.

Αριστεύοντες.

| | |
|---------------|-----------------|
| Θεόδ. Μωυσέως | Δημ. Τζάνος |
| Νικ. Φωτάκης | Κωνστ. Μηλιώτου |

| | |
|----------------|------------------------|
| Ίω. Δεκαβάλλας | Δημ. Καραπιπέρης |
| Δημ. Κριμίζης | Σταύρος Παπαῦ Θεοδώρου |
| Ίακ. Λογοθέτου | Δημοσθ. Κούης. |

Ευδοκιμούντες.

| | |
|---------------------|--------------------|
| Γεώργ. Πανταζής | Πέτρ. Σταύρου |
| Κωνστ. Ίωάννου | Βασίλειος Χαλκιάς. |
| Μηναῖς Κωνσταντίνου | |

ΕΚ ΤΩΝ ΤΗΣ Ε'.

Αριστεύοντες.

| | |
|-------------------|-------------------|
| Ίω. Πανταζής | Στέφ. Τσίπης |
| Σάββας Βασιλείου | Βασ. Ίωσήφ |
| Ίω. Βασιλείου | Μιχ. Ίωάννου |
| Μιχ. Μαυροματέλης | Ίωσήφ Γεωργίου |
| Στ. Πηλείδης | Γεώργ. Βασιλείου. |
| Παν. Αντίπας | |

Ευδοκιμούντες.

| | |
|-------------------------|-------------------|
| Δημ. Πέτρου | Ίω. Πάρλος |
| Κωνστ. Παπαγιαννόπουλος | Ήλιος Βαλσαμάκης. |

Οἱ ἐντίμου μνείας ἄξιοι κριθέντες.

ΕΚ ΤΩΝ ΑΠΟΛΥΟΜΕΝΩΝ.

| | |
|-------------------|---------------------|
| Σάββας Σαράφογλου | Άγαθ. Ίωαννίδης |
| | καὶ Νικ. Λαμπρινός. |

ΕΚ ΤΩΝ ΤΗΣ Β'. ΤΑΞΕΩΣ.

| | |
|---------------------|------------------------|
| Πέτρος Ἐλευθερίου | Ἐμμ. Π. Παντολέοντος |
| Γεώργ. Ἀποστολίδης | Κωνστ. Δελαγραμμάτικας |
| Δημοσθ. Ίωαννίδης | Κωνστ. Γεράρδος |
| Ἐμμ. Π. Ίωάννου | Γρηγόριος Μαντζαβίνος. |
| Γεώργ. Λύγουσιτίδης | |

ΕΚ ΤΩΝ ΤΗΣ Γ'.

| | |
|---------------------|--------------------------|
| Πέτρος Ἀποστολίδης | Δημ. Πέκιου |
| Γεράσιμος Ἀγγελίδης | Χρήστος Δημητρίου |
| Στέφ. Ονιόνοβιτζ | Σπύρος Παππαῦ Ἀγαστάσιου |
| Θρασύβ. Ἀσκληπιάδης | Κωνστ. Γεωργίου |
| Τηλεμ. Μενάγιας | Ίω. Παναγιώτου |

| | |
|----------------------|---------------------|
| Ἰωάν. Ιατρόπουλος | Κωνστ. Δημητρίου |
| Κωνστ. Ἀσλκινίδης | Νικ. Π. Παντολέοντι |
| Μιλτ. Ἀποστολίδης | Μιχ. Γαλεάσος |
| Ματθ. Πράσινος | Καλούδιος Χρήστου |
| Ἀπόστολος Ἀντωνιάδης | Δικαῖος Δικκιάδης |
| Θεοφάνης Ἀποστόλου | Ἐπαμ. Θωμᾶ. |

ΕΚ ΤΩΝ ΤΗΣ Δ΄.

| | |
|-----------------------|-------------------------|
| Ἀλέξ. Δημητρακόπουλος | Ἄμβρ. Συμπυράκης |
| Ἰάκωβος Γαβριήλ | Ἰάκωβος Φραντσέτης |
| Χρῆτος Μκυρογιάννης | Μιλτιάδης Φωτιάδης |
| Σοφοκ. Βεζύρης | Περικλῆς Μικροῦς |
| Παναγ. Παππαδόπουλος | Ἰωάννης Ἀνύσης |
| Δημοσθ. Ἀποστολίδης | Ἀνδρέας Θεοδώρου |
| Ἄριστόδημος Κοσμέτου | Γαλ. Ἀθανασίου |
| Ἰω. Ἀποστόλου | Γεώργ. Νικολάου |
| Δημ. Μυλωνᾶς | Εὐάγγελος Μιχαήλ |
| Γεώργ. Ἐμμανουήλ | Κ. Γεωργίου |
| Σωκράτης Πέτρου | Ἡρακλῆς Σταματίου |
| Εὐάγγελος Νικολάου | Σπυρ. Δημητρουλόπουλος. |

ΕΚ ΤΩΝ ΤΗΣ Ε΄.

| | |
|-----------------------|------------------|
| Ἀθανασ. Κωνσταντίνου | Κωνστ. Μεταξᾶς |
| Ἐπαμ. Γεωργίου | Βασίλ. Κρασσᾶς |
| Κ. Μουρόπουλος | Νικολ. Ἀνδρέου |
| Ἀναστ. Ἰωάννου | Θεόδ. Φραγκιάς |
| Ἀλκιβ. Καρακάσης | Λεωνίδας Φρούσης |
| Ἄργ. Κυριακοῦ | Νικ. Κριμίζης |
| Σπύρος Γαβριήλ | Εὐριπίδης Ζάμπας |
| Χρυσόστ. Γεωργίου | Νικ. Ἀλεξίου |
| Ἰω. Γεωργίου | Ἀχιλ. Ἀγγελίδης |
| Μιλτιάδης Μελγαχρινός | Κωνστ. Κοκκώλης |

Α΄. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

τῶν

Φιλομύσων Συνδρομητῶν τῆς Σχολῆς κατὰ τὸ 1865—66.

| | | | |
|--|----------|--|---------|
| Γ. Ν. Ταμβάκος | Γρ. 1000 | Καμάρας καὶ Κορωνιός | Γρ. 500 |
| Ζαφειρ. καὶ Ζαρίφης | » 3000 | Ε. Ν. Φάχρης . . . | » 300 |
| Κρικώτσος καὶ Βαλ- σαμάκης | » 500 | Εὐ. Μπαλτατζῆς . . | » 1000 |
| Ἄθ. Νικολαΐδης . . . | » 400 | Στέφ. Α. Ράλλης . . | » 1000 |
| Ρ. Ἀντωνιάδης . . . | » 400 | Ἀνδρέας Α. Βαλλιάνος | » 1500 |
| Ἀγέλαστος Βούρος . | » 1000 | Χ. Γ. Κωνσταντινίδης | » 1000 |
| Π. Σεκιάρης | » 1500 | Σ. Ἀρχιγένης διὰ τὸ 1864 καὶ 1865 . . . | » 250 |
| Ἰωάννης Θεοδορίδης | » 500 | Α. Βαλτατζῆς . . . | » 750 |
| Μ. Θ. Ἀρκουδάρας . | » 400 | Κωνστ. Παλαμίδης . | » 400 |
| Σ. Α. Εὐγενίδης . . . | » 150 | Δημ. καὶ Π. Τζόλας | » 400 |
| Χρ. Β. Ζωγράφος . . | » 1500 | Ι. Σκουλούδης . . . | » 150 |
| Α. Βλαστός | » 500 | Β. Γεωργιάδης . . . | » 400 |
| Γ. Διαλεγμένος . . . | » 300 | Ν. Π. | » 400 |
| Κλ. Σκαλιέρης . . . | » 200 | Ἀλεξιάδης | » 160 |
| Ἡτέαιρις τοῦ ἀτμο- μύλου Στένης . . . | » 300 | Σ. Π. Σκυλίτσης . . | » 1500 |
| Γ. Παππαλαμπρινούδ. | » 200 | Δ. Ι. Καλθοκορέσης . | » 400 |
| Υἱοὶ Χ. Θεολόγου . . | » 150 | Ἐμ. Μ. Ἀγέλαστος . | » 150 |
| Θεολ. Γενιδουναῖας . | » 150 | Β. Ζερλέντης | » 400 |
| Α. Δ. Συγγρός | » 420 | Σ. Ν. Ἀγέλαστος . . | » 200 |
| Μαυρογορδ. Βλέσσας | » 300 | Θ. Τούμπας | » 100 |
| Ζ. Στεφάνοβικ | » 1500 | Κ. Σεϊμίρης | » 50 |
| Α. Π. Μαυρογορδάτος | » 500 | Κ. Καραθεοδωρῆ διὰ τὸ 1864 καὶ 65 . . . | » 500 |

Β. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ.

Συνδρομαὶ τῶν γονέων καὶ κηδεμόνων τῶν μαθητῶν τῆς
Σχολῆς κατὰ τὸ 1866.

| | | | | | |
|-----------------------|-----|-----|--------------------|-----|-----|
| Ἀλέξ. Μαντζαβίνος | Γρ. | 300 | Δανιὴλ Παππα | Γρ. | 200 |
| Ἰωάν. Διαμαντίδης | » | 410 | Θεόδ. Παπαζειδῆς | » | 400 |
| Ἰωάν. Φραντζέτης | » | 200 | Θ. Αἰβαζίδης | » | 400 |
| Μ. Πατούνας | » | 50 | Νικ. Μελετιάδης | » | 400 |
| Β. Μουρόπουλος | » | 450 | Χ. Στ. Σγουρίδης | » | 50 |
| Ν. Ψάθης | » | 200 | Δ. Ζ. Συμπράκης | » | 400 |
| Σωτήριος Ἀσλανίδης | » | 300 | Ἀθ. Γ. Ζιώτης | » | 405 |
| Ν. Τσίπης | » | 220 | Ν. Σ. Ζυγομαλάς | » | 400 |
| Ἀντών. Μελαγχρινός | » | 400 | Α. Ἀνγκνωστιαδῆς | » | 400 |
| Γ. Φωτάκης | » | 200 | Γ. Ἀπολλώνιος | » | 400 |
| Π. Ζάμπας | » | 400 | Ν. Πάρος | » | 406 |
| Ἀλ. Δεβετζιάδης | » | 440 | καὶ δύο μνηστῆ. | » | 44 |
| Σ. Αζμπέρης | » | 440 | Ἰω. Σαράφογλους | » | 210 |
| Ν. Χουρμαδόπουλος | » | 450 | Γ. Κ. Πιρνεάς | » | 400 |
| Νικ. Χρυσολέων | » | 200 | Σ. Δεκαβάλλας | » | 210 |
| Ἀντών. Κοσμέτος | » | 440 | Δ. Δημητράκοπουλος | » | 750 |
| Μιχαὴλ Τζάβρας | » | 410 | Γ. Ζωγράφος | » | 400 |
| Π. Μηλιώτης | » | 57 | Δ. Δημητρουλόπουλ. | » | 210 |
| Γ. Βαμβάκης | » | 410 | Μ. Εανθόπουλος | » | 200 |
| Δ. Μάγκος | » | 400 | Γ. Βιτάλης | » | 90 |
| Ν. Κ. Πίσσας | » | 200 | Γερ. Κρασσᾶς | » | 63 |
| Κωνστ. Εὐγενικός | » | 200 | Ν. Ἀδαμίδης | » | 450 |
| Ι. Δ. Παπαγιαννόπουλ. | » | 440 | Γρηγ. Φουντούκος | » | 400 |
| Θεόδ. Σαραφινός | » | 465 | Φ. Δογοθέτου | » | 315 |
| Ἀντ. Οὐχάννης | » | 440 | Νικ. Ἀποστολίδης | » | 400 |
| Α. Δρομοκαίτης | » | 300 | Α. Δοανίδης | » | 400 |

Γ. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ.

Κληροδοτήματα.

Ἡ Κ. Ἐπιφίλη Φ. Βερνουδάκη

Γρ. 2500

Σημ. Αἱ λοιπαὶ εἰσπραχθῆσόμενα συνδρομαὶ τοῦ ἔτους τούτου, ὡς καὶ
τοῦ 1865, δημοσιευθήσονται προσεχῶς.